

©Documentul a fost pus la dispoziție cu sprijinul Consiliului Superior al Magistraturii din România (www.csm1909.ro) și R.A. „Monitorul Oficial” (www.monitoruloficial.ro). Permișiunea de a republica această traducere a fost acordată exclusiv în scopul includerii sale în baza de date HUDOC.

©The document was made available with the support of the Superior Council of Magistracy of Romania (www.csm1909.ro) and R.A. „Monitorul Oficial” (www.monitoruloficial.ro). Permission to re-publish this translation has been granted for the sole purpose of its inclusion in the Court’s database HUDOC.

Emitent: CURTEA EUROPEANĂ A DREPTURILOR OMULUI
Publicată în : MONITORUL OFICIAL nr. 283 din 30 aprilie 2009

HOTĂRÂREA
din 1 iulie 2008
în Cauza Calmanovici împotriva României
(Cererea nr. 42.250/02)

În Cauza Calmanovici împotriva României,
Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secția a treia), statuând în cadrul unei camere formate din: Josep Casadevall, președinte, Corneliu Bîrsan, Boštjan M. Zupančič, Alvina Gyulumyan, Egbert Myjer, Ineta Ziemele, Luis Lopez Guerra, judecători, și Santiago Quesada, grefier de secție,
după ce a deliberat în camera de consiliu la data de 10 iunie 2008,
pronunță următoarea hotărâre, adoptată la această dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află o cerere (nr. 42.250/02) îndreptată împotriva României, prin care un cetățean al acestui stat, domnul Viorel Calmanovici (*reclamantul*), a sesizat Curtea la data de 25 octombrie 2002 în temeiul art. 34 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale (*Convenția*).

2. Reclamantul este reprezentat de doamna Diana-Olivia Hătneanu, avocat în București. Guvernul român (*Guvernul*) este reprezentat de agentul său, domnul Răzvan-Horațiu Radu, din cadrul Ministerului Afacerilor Externe.

3. Reclamantul a susținut, în special, în temeiul art. 5 §§1 și 3 și al art. 6 din Convenție, nelegalitatea și lipsa de necesitate a luării și menținerii arestării preventive față de el, precum și inechitatea procedurii penale îndreptate împotriva sa. De altfel, invocând art. 8 din Convenție și art. 3 din Protocolul nr. 1, el s-a plâns de atingerea adusă dreptului la respectarea vieții sale private și de familie și dreptului său la alegeri libere din cauza măsurilor de supraveghere al căror obiect a fost și din cauza interdicției ex lege a drepturilor sale părintești și a dreptului său de vot în timpul executării pedepsei cu închisoarea.

4. La data de 4 iulie 2005, Curtea a decis să comunice cererea Guvernului. Conform art. 29 § 3 din Convenție, aceasta a decis să analizeze în același timp admisibilitatea și fondul cauzei.

ÎN FAPT

I. Circumstanțele cauzei

5. Reclamantul s-a născut în anul 1972 și locuiește în București. A. Interceptarea conversațiilor telefonice și supravegherea reclamantului de către serviciile speciale

6. La data de 15 iulie 2002, C.J., comerciant de naționalitate chineză, a dat o declarație la Parchetul de pe lângă Tribunalul Militar București, parchet care a consemnat-o într-un proces-verbal. Prin aceasta el îi denunța pe R.P. și pe reclamant, care la momentul

respectiv erau ofițeri de poliție în cadrul serviciului de combatere a criminalității economice și financiare, cu motivarea că, la data de 10 iulie 2002, cel de-al doilea i-ar fi cerut 2.000 de dolari americani (USD) pentru a îi restitui actele contabile ale societății sale comerciale, confiscate de poliție. C.J. luase legătura cu R.P., pe care îl cunoștea deja, ca să intervină pe lângă reclamant și să negocieze suma respectivă. În procesul-verbal se menționa că C.J. vorbea bine românește și că nu era necesară prezența unui interpret.

7. La data de 15 iulie 2002, procurorul N.C. de la Parchetul de pe lângă Tribunalul Militar București a autorizat serviciile speciale să procedeze la înregistrarea imaginilor și conversațiilor telefonice referitoare la reclamant, R.P. și C.J. Conform prevederilor autorizației, interceptarea și înregistrarea se refereau „și la telefoanele“ mobile ale lui R.P. și C.J. Procurorul a precizat că, în baza denunțului făcut de C.J., existau indicii pertinente privind comiterea, de către reclamant și R.P., a infracțiunii de luare de mită. Autorizația respectivă era valabilă pentru o perioadă de 30 de zile și făcea trimitere la art. 91¹-91⁴ din Codul de procedură penală (CPP).

8. La data de 18 iulie 2002, procurorul a dispus punerea sub ascultare a telefonului mobil al reclamantului pentru o durată de 30 de zile, invocând aceleași motive și făcând trimitere la aceleași articole din CPP. La data de 22 iulie 2002, un procuror de pe lângă parchetul menționat mai sus a solicitat „supravegherea activităților reclamantului“ și ale lui R.P., în zilele de 22 și 23 iulie 2002, de către serviciile speciale ale Direcției generale de informații și protecție internă a Ministerului de Interne, precizând numerele de înmatriculare ale mașinilor lor.

9. La data de 22 iulie 2002, spre ora 22, R.P. a fost audiat de procuror și de serviciile speciale care l-au supravegheat și filmat, în urma unui flagrant delict organizat cu ajutorul lui C.J. La data de 23 iulie 2002, procurorul a dispus arestarea preventivă a lui R.P. și începerea urmăririi penale împotriva reclamantului. B. Luarea și menținerea măsurii arestării preventive față de reclamant

10. Prin două ordonanțe din data de 2 august 2002, emise în temeiul art. 148 lit. h) din CPP, un procuror de pe lângă Tribunalul Militar București a pus în mișcare acțiunea penală împotriva reclamantului și a dispus arestarea preventivă pentru o perioadă care a expirat la 31 august 2002. Reclamantul era bănuit de luare de mită și de sustragere de documente. Procurorul a redactat aceste ordonanțe pe formulare tipizate, făcând trimitere la art. 146, 148 și 151 din CPP, și le-a completat în special cu un rezumat al faptelor de care era acuzat reclamantul, precizând că acesta se afla în situația prevăzută de art. 148 lit. h) din CPP, al cărui text l-a reprodus.

11. Arestarea preventivă a reclamantului a fost înscrisă cu titlu provizoriu în cazierul său judiciar.

12. Prin Încheierea din 12 august 2002, Tribunalul Militar București a admis recursul reclamantului împotriva ordonanței prin care s-a dispus arestarea preventivă din data de 2 august 2002, cu motivarea că această ordonanță încalcă art. 136, 137 și 148 lit. h) din CPP. Instanța a statuat că ordonanța respectivă nu preciza motivele concrete pentru care era necesară arestarea preventivă a reclamantului și pentru care lăsarea acestuia în libertate prezenta un pericol pentru ordinea publică. În această privință, instanța a menționat că pericolul la care se face referire mai sus, care nu exista în speță, nu trebuie confundat cu „pericolul social al faptelor“ pe care se presupune că partea interesată le-a comis și că parchetul ar fi trebuit să țină cont, conform art. 136 alin. 3 din CPP, și de buna conduită a reclamantului în societate, faptul că era căsătorit și tatăl unui copil și că nu avea antecedente penale.

13. Prin Decizia din 20 august 2002, Curtea Militară de Apel București a admis recursul parchetului și a confirmat măsura arestării preventive impusă prin ordonanța citată anterior. Curtea Militară de Apel București a constatat că faptele de care era acuzat

reclamantul erau pedepsite cu peste 2 ani de închisoare, conform art. 148 lit. h) din CPP, și că, în ceea ce privește pericolul pentru ordinea publică, parchetul luase în calcul posibilitatea ca partea interesată să se împotrivescă desfășurării anchetei și, prin urmare, aflării adevărului. Observând că în dosar existau dovezi de vinovăție a reclamantului și că nu exista niciun motiv de nulitate a ordonanței în cauză, Curtea Militară de Apel București a constatat legalitatea și temeinicia acesteia.

14. Prin Încheierea de ședință din 20 august 2002, Tribunalul Militar București a admis cererea parchetului și, reproducând textul art. 148 lit. h) din CPP într-un paragraf în care se referea fără deosebire la reclamant și la coinalpatul său, R.P., acesta a prelungit cu 20 de zile arestarea preventivă a reclamantului, începând cu 1 septembrie 2002, fără a răspunde la argumentele acestuia referitoare la art. 136 alin. 3 din CPP. Recursul declarat de reclamant a fost respins printr-o decizie a Curții Militare de Apel București din 5 septembrie 2002, ale cărei considerente, fără a face diferența între reclamant și coinalpat, precizau că aceștia puteau fi condamnați la o pedeapsă de mai mult de 2 ani de închisoare, că punerea în libertate reprezenta un pericol pentru ordinea publică și că arestarea preventivă era necesară pentru buna desfășurare a urmăririi penale.

15. În ședința din data de 19 septembrie 2002, Tribunalul Militar București a respins ca neîntemeiată excepția invocată de reclamant referitoare la necompetența instanțelor militare în ceea ce îl privește începând cu intrarea în vigoare a Legii nr. 360/2002 privind Statutul polițistului (*Legea nr. 360/2002*), conform căreia polițiștii erau, din momentul respectiv, funcționari publici, nemaifiind militari. Printr-o încheiere din aceeași zi, instanța a admis cererea parchetului și a prelungit din nou cu 30 de zile arestarea preventivă a reclamantului, de la 21 septembrie până la 20 octombrie 2002. Referindu-se fără deosebire la reclamant și la coinalpat, aceasta a statuat că menținerea lor în arest era justificată, deoarece procurorul nu luase încă o decizie în dosarul de urmărire penală, și că punerea lor în libertate putea să afecteze procesul penal, făcând mai dificilă executarea măsurilor pe care le va putea lua ulterior procurorul-șef al parchetului. Prin Decizia din 15 octombrie 2002, Curtea Militară de Apel București a menținut încheierea tribunalului. Referindu-se în aceeași frază la ambii inculpați, ea a observat că urmărirea penală avea ca obiect fapte de luare de mită și că punerea în libertate a acestora ar prezenta un pericol real pentru ordinea publică.

16. Prin Încheierea din 7 octombrie 2002, Tribunalul Militar București a admis cererea parchetului și a prelungit cu 30 de zile arestarea preventivă a reclamantului, de la 21 octombrie până la 19 noiembrie 2002. Într-un paragraf în care se referea fără deosebire la partea interesată și la coinalpatul său, instanța a considerat că sunt întrunite condițiile art. 136 și ale art. 148 lit. h) din CPP și că motivele care au stat la baza luării măsurii arestării preventive erau încă valabile, menționând în subsidiar necesitatea asigurării bunei desfășurări a procesului penal. Prin Decizia din 31 octombrie 2002, Curtea Militară de Apel București, statuând în ultimă instanță, a menținut această încheiere. Referindu-se în același paragraf la cei 2 coinalpați, ea a apreciat că faptele grave de care erau acuzați, care țineau de infracțiunea de luare de mită, calitatea lor și modalitatea în care au comis aceste fapte justificau concluzia că lăsarea în libertate putea prezenta un pericol pentru ordinea publică.

17. Prin Decizia definitivă din data de 7 decembrie 2002, Curtea Militară de Apel București a casat Sentința din 11 noiembrie 2002 pronunțată pe fond de Tribunalul Militar București (paragraful 24 de mai jos), cu motivarea că, de la intrarea în vigoare a Legii nr. 360/2002, competența de a analiza cauza pe fond le revenea instanțelor de drept comun, sub sancțiunea nulității absolute, aceste prevederi aplicându-se și în cazul fazei de urmărire penală. Ea a statuat că, prin faptul că nu și-a declinat competența, așa cum ar fi trebuit s-o facă, tribunalul a încălcat prevederile sancționate prin nulitatea absolută. Totuși, considerând că tribunalul militar urma să își decline competența și că măsurile referitoare la menținerea

în arest preventiv erau dintre cele care necesitau urgență, Curtea Militară de Apel București a făcut aplicarea art. 43 alin. 6 din CPP și a confirmat dispozitivul încheierii în ceea ce privește prelungirea arestării preventive a reclamantului de la 20 noiembrie până la 19 decembrie 2002.

18. Prin Încheierea din 19 decembrie 2002, Curtea Supremă de Justiție, statuând în ultimă instanță, a confirmat competența instanțelor de drept comun în speță, ținând cont de intrarea în vigoare a Legii nr. 360/2002, și a decis să prelungească arestarea preventivă a reclamantului de la 20 decembrie 2002 până la 18 ianuarie 2003.

19. Prin Decizia din 15 ianuarie 2003, Curtea de Apel București a admis, în temeiul art. 197 alin. 2 din CPP, excepția nulității absolute a măsurilor și actelor procedurale adoptate de instanțele militare necompetente și a constatat, din acest motiv, încetarea de drept a arestării preventive a reclamantului începând cu 21 octombrie 2002, dată la care tribunalul militar necompetent, sesizat prin rechizitoriu, prelungise măsura arestării preventive în litigiu. Făcând referire la art. 5 § 1 din Convenție, aceasta a constatat că măsura arestării preventive decisă de o instanță necompetentă nu este conformă cu legea.

20. În urma recursului declarat de parchet, prin Decizia din data de 17 ianuarie 2003, Curtea Supremă de Justiție a casat decizia citată anterior și a decis menținerea reclamantului în arest preventiv. Ea a statuat, pe de o parte, că instanța Curtea de Apel București nu trebuia să analizeze decât propria sa sesizare și că nu era competentă să anuleze măsuri referitoare la arestarea preventivă a reclamantului a căror legalitate fusese confirmată de Curtea Militară de Apel București și de Curtea Supremă de Justiție în deciziile lor din 7 și, respectiv, 19 decembrie 2002. Ea a statuat, pe de altă parte, că aceeași Curte de Apel nu avea niciun motiv să își constate necompetența, întrucât art. 197 alin. 2 din CPP nu a fost încălcat.

21. Reclamantul a fost menținut în stare de arest preventiv până la data de 18 martie 2003, data deciziei de achitare pronunțate de Curtea de Apel București (paragraful 27 de mai jos). C. Procedura penală pe fond împotriva reclamantului

22. Prin Rechizitoriul din data de 25 septembrie 2002 al procurorului N.C., Parchetul Național Anticorupție (PNA) i-a trimis pe reclamant și pe R.P. în judecată pentru luare de mită și sustragere de documente.

23. La o dată neprecizată, reclamantul a solicitat Tribunalului Militar București să constate nulitatea actelor de urmărire penală și a rechizitoriului PNA, invocând în special nulitatea măsurii de ascultare a posturilor telefonice utilizate de el și de familia lui și a înregistrărilor audio în privința sa. Prin Încheierea din 14 octombrie 2002, Tribunalul Militar București a respins cererea reclamantului, motivând că actele autorizate de procuror între 15 și 22 iulie 2002 nu se refereau la reclamant și că s-ar impune discutarea lor în timpul dezbaterilor. Cu toate acestea, tribunalul a admis cererea reclamantului de a consulta întregul dosar penal, inclusiv partea clasificată drept „strict confidențială“ de către parchet, care cuprindea, printre altele, autorizațiile procurorului de punere sub ascultare a coindiculpaților și a lui C.J. și transcrierea conversațiilor lor telefonice.

24. Prin Sentința din data de 11 noiembrie 2002, Tribunalul Militar București a condamnat reclamantul la o pedeapsă cu închisoarea de 5 ani pentru acuzațiile de luare de mită și sustragere de documente. Analizând fișa postului reclamantului, precum și declarațiile de martori, instanța a considerat că faptele comise intrau în atribuțiile sale de ofițer de poliție.

25. În urma apelului reclamantului, prin Decizia din data de 7 decembrie 2002, Curtea Militară de Apel București a infirmat sentința citată anterior, cu motivarea că tribunalul militar devenise necompetent în privința reclamantului în urma intrării în vigoare a Legii nr. 360/2002. Ea a trimis cauza spre rejudecare în primă instanță la Curtea de Apel București.

26. Curtea de Apel București a procedat la o nouă audiere a martorilor acuzării și ai apărării și i-a ascultat pe reclamant și pe R.P. Conform afirmațiilor reclamantului, C.J., asistat de un interpret, a precizat cu această ocazie că nu cunoaște persoana care denunțase faptele incriminate.

27. Prin Decizia din data de 18 martie 2003, Curtea de Apel București, aplicând principiul *in dubio pro reo*, l-a achitat pe reclamant cu privire la toate acuzațiile, în special din cauza contradicțiilor dintre principalele probe ale acuzării, și anume declarațiile succesive ale denunțatorului C.J. și ale coînculpatului R.P. În decizia sa, în care partea referitoare la analiza probelor legate de reclamant cuprindea circa 10 pagini, Curtea de Apel București a constatat în special:

„[În fața organelor de anchetă] denunțarea verbală și declarațiile ulterioare ale lui C.J. au fost înregistrate în procese-verbale, cu încălcarea cerințelor procedurale în materie, în măsura în care C.J. nu a dat declarațiile în prezența unui interpret de limba chineză. (...) Trebuie subliniat faptul că există numeroase contradicții între denunț și celelalte declarații succesive (ale lui C.J.), ceea ce ridică serioase îndoieli în ce privește veridicitatea lor. [Curtea de Apel București a reprodus fragmente din diferitele declarații date în fața ei de către C.J. la data de 15 iulie 2002] (...) Declarațiile lui C.J. nu conving curtea de faptul că inculpatul [reclamantul] i-ar fi cerut vreo sumă (...) și versiunea faptelor expusă de C.J. nu este susținută de declarațiile martorilor colegi ai reclamantului. Faptul că prenumele inculpatului apare în convorbirile telefonice dintre C.J. și coînculpatul R.P. nu poate duce la concluzia că partea interesată a fost implicată [în faptele incriminate], din următoarele motive: (...) În plus, declarațiile coînculpatului R.P. și cele ale denunțatorului C.J. prezintă următoarele contradicții: (...)

Din conținutul convorbirilor telefonice nu reiese în mod concret că coînculpatul R.P. i-ar fi făcut părții interesate o ofertă din partea cetățenilor chinezi, nici că partea interesată i-ar fi cerut vreo sumă de bani. (...) Aceste înregistrări nu sunt verosimile în ceea ce privește conținutul lor și în raport cu încadrarea juridică reținută împotriva părții interesate. De altfel, singurele declarații care o incriminează pe aceasta sunt cele ale denunțatorului C.J. și ale coînculpatului R.P., declarații contradictorii și necoroborate cu celelalte mijloace de probă, astfel încât ele trebuie înlăturate în parte, deoarece nu reflectă adevărul. De asemenea, trebuie observat că între declarațiile lui C.J. există elemente susținute de coînculpatul R.P., așadar nu este vorba de o probă directă (...) În speță, ținând cont de probele administrate, nu reiese fără echivoc că partea interesată a comis infracțiunea de luare de mită, ceea ce ar justifica răsturnarea prezumției de nevinovăție; îndoielile existente trebuie interpretate în favoarea părții interesate (*in dubio pro reo*). (...)”

28. În ceea ce privește infracțiunea de sustragere de documente, Curtea de Apel București a făcut trimitere în același timp la măsurile de securitate stricte luate în privința documentelor contabile și la declarațiile martorilor referitoare la condițiile nepotrivite de transport și de aplicare a sigiliilor la anumiți saci ce conțin documente și a constatat că probele administrate nu sunt suficiente pentru a demonstra că reclamantul a sustras documente contabile.

29. La data de 19 martie 2003, Parchetul de pe lângă Curtea de Apel București a declarat recurs împotriva deciziei menționate mai sus în fața Înaltei Curți de Casație și Justiție (Curtea de Casație), cu noua denumire a Curții Supreme de Justiție ulterioară anului 2003.

30. La o dată neprecizată, care, în opinia Guvernului, este posterioară intrării în vigoare, la 14 octombrie 2003, a Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 89/2003 pentru modificarea și completarea Legii nr. 360/2002 privind Statutul polițistului, aprobată cu modificări prin Legea nr. 101/2004, reclamantul a fost suspendat din funcția de ofițer de poliție.

31. La data de 3 noiembrie 2003, PNA a depus motivele de recurs, întemeiate pe art. 385⁹ alin. 17 și 18 din CPP. În concluziile sale scrise, prin intermediul avocatului său, reclamantul a ridicat excepția de nulitate a recursului, cu motivarea că acesta fusese introdus de către un parchet necompetent și că apoi a fost tardiv motivat de PNA, competent în materie. De asemenea, având în vedere probele administrate în fața Curții de Apel București, reclamantul a solicitat menținerea deciziei de achitare din cauza ilegalității și a contradicțiilor din aceste probe. În opinia reclamantului, din probele respective nu reieșea că ar fi solicitat sau acceptat, direct sau indirect, plata vreunei sume de bani de către C.J. În plus, reclamantul a arătat ilegalitatea probelor reprezentate de înregistrările convorbirilor sale telefonice efectuate înainte de începerea urmăririi penale. De asemenea, el a contestat că ar fi fost interlocutorul lui R.P. în conversația din 17 iulie 2002, pe care își întemeia parchetul recursul, având în vedere mențiunea „probabil“ indicată de autoritățile însărcinate să identifice dacă vocea respectivă era a sa.

32. Curtea de Casație nu a procedat la o nouă audiere a martorilor sau a reclamantului. Procesul-verbal al ședinței din data de 10 iunie 2004, cu ocazia dezbaterilor referitoare la recurs, cuprinde următoarele în partea sa relevantă:

„ În ceea ce privește recursul pe fond, procurorul a solicitat casarea deciziei [din 18 martie 2003] pentru motivele depuse la dosar și condamnarea inculpatului [reclamantul] (...). Avocații [inculpaților] au solicitat respingerea recursului. Luând ultimii cuvântul, inculpații s-au declarat de acord cu concluziile avocaților lor.

Având nevoie de timp pentru a analiza probele administrate la dosar, Curtea amână pronunțarea deciziei (...).”

33. Prin Decizia din data de 18 iunie 2004, Curtea de Casație a respins excepția nulității recursului cu motivarea că fiecare dintre cele două parchete a acționat în limitele sale de competență, având în vedere modificarea prevederilor legale în materie. Pe fond, ea a condamnat reclamantul la o pedeapsă de 3 ani și 6 luni de închisoare și a aplicat în consecință prevederile art. 64 lit. a)-c) și art. 71 din Codul penal referitoare la pedepsele complementare și accesorii. Din dosar rezultă că reclamantul era tatăl unui copil în vârstă de 2 ani la momentul respectiv. Curtea de Casație nu a răspuns la motivele reclamantului privind ilegalitatea și lipsa de valoare probatorie a înregistrărilor convorbirilor sale telefonice. Prin aceeași decizie, ea l-a condamnat pe R.P. la 2 ani de închisoare, luând în considerare circumstanțe atenuante. Pasajele relevante ale deciziei sunt următoarele:

„ Din totalitatea probelor administrate în speță rezultă că elementul material al infracțiunii de luare de mită (...) este demonstrat în totalitate. Vinovăția reclamantului este dovedită prin procesul-verbal ce consemnează denunțul verbal, prin declarațiile denunțătorului C.J. referitoare la discuția pe care a avut-o cu partea interesată (...) [și prin] înregistrarea convorbirii telefonice din data de 17 iulie 2002. (...) Pe de altă parte, declarațiile martorilor și analiza comparativă a documentelor găsite asupra denunțătorului și a celor din sacul de plastic desigilat confirmă foarte clar sustragerea documentelor contabile în discuție. (...) Prin urmare, achitarea coinalpaților (...) nu este întărită de mijloacele de probă furnizate. (...)”

D. Neparticiparea reclamantului la alegerile din 2004 și eliberarea sa condiționată din luna septembrie 2005

34. Conform Adresei din 4 ianuarie 2006 trimise Guvernului de administrația penitenciarului Jilava, reclamantul, din cauza condamnării sale la pedeapsa cu închisoarea prin decizia Curții de Casație din 18 iunie 2004, nu îndeplinea condițiile care să îi permită să își exercite dreptul de vot la alegerile parlamentare și prezidențiale organizate la închisoarea Jilava la 28 noiembrie și 12 decembrie 2004.

35. În urma sesizării comisiei competente a penitenciarului Jilava, unde reclamantul își executa pedeapsa, Judecătoria Sectorului 4 București, prin Sentința din 20 septembrie 2005, a dispus eliberarea condiționată a reclamantului.

36. În lipsa unui recurs declarat de parchet, sentința citată anterior a rămas definitivă și executorie la expirarea termenului de recurs, adică la data de 26 septembrie 2005, la miezul nopții.

37. La data de 27 septembrie 2005, la ora 10,51, judecătorul delegat al Judecătoria Sectorului 4 București, însărcinat cu executarea pedepselor cu închisoarea, a trimis un fax la închisoarea Jilava pentru a informa personalul închisorii despre pronunțarea Sentinței din data de 20 septembrie 2005 și pentru a dispune luarea măsurilor necesare eliberării reclamantului.

38. Reclamantul a fost eliberat efectiv în data de 27 septembrie 2005, la ora 16,30.

39. În ceea ce privește timpul care a trecut între orele 10,51 și 16,30, administrația penitenciarului Jilava a precizat, în Adresa din 4 ianuarie 2006 citată anterior, că la data de 27 septembrie 2005 au mai fost eliberați alți 4 deținuți și că a fost necesar să se redacteze pentru fiecare documentele necesare în vederea punerii lor în libertate. În acest sens, ea menționează că activitățile administrative referitoare la eliberarea din închisoare a deținuților necesită o perioadă de timp considerabilă, care nu poate fi cuantificată, deoarece nu este reglementată prin lege.

II. Dreptul și practica interne pertinente

A. CPP

1. Prevederile și jurisprudența relevante referitoare la luarea și menținerea măsurii arestării preventive

40. Articolele relevante din CPP, astfel cum erau în vigoare la data evenimentelor și până la modificarea lor prin Legea nr. 281/2003 privind modificarea și completarea Codului de procedură penală și a unor legi speciale, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 468 din 1 iulie 2003, prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 66/2003 privind modificarea unor dispoziții din Codul de procedură penală și Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 109/2003 privind modificarea Codului de procedură penală, prevedeau următoarele:

Articolul 136

(Scopul și categoriile măsurilor preventive)

„În cauzele privitoare la infracțiuni pedepsite cu închisoare, pentru a se asigura buna desfășurare a procesului penal ori pentru a se împiedica sustragerea învinuitului sau inculpatului de la urmărirea penală, de la judecată ori de la executarea pedepsei, se poate lua față de acesta una dintre următoarele măsuri preventive:

- a) reținerea;
- b) obligarea de a nu părăsi localitatea;
- c) arestarea preventivă.

Măsura arătată la lit. a) poate fi luată de organul de cercetare penală, iar măsurile arătate la lit. b) și c) se pot lua numai de procuror sau de instanța de judecată. Alegerea măsurii ce urmează a fi luată se face ținându-se seama de scopul acesteia, de gradul de pericol social al infracțiunii, de sănătatea, vârsta, antecedentele și alte situații privind persoana față de care se ia măsura.”

Articolul 137

(Cuprinsul actului prin care se ia măsura preventivă)

„Actul prin care se ia măsura preventivă trebuie să arate fapta care face obiectul învinuirii sau inculpării, textul de lege în care aceasta se încadrează, pedeapsa prevăzută de lege pentru infracțiunea săvârșită și temeiurile concrete care au determinat luarea măsurii preventive.”

Articolul 148

(Condițiile și cazurile în care se dispune arestarea inculpatului)

„Măsura arestării inculpatului poate fi luată dacă sunt întrunite condițiile prevăzute în art. 143 [acest articol prevede existența unor probe sau indicii temeinice cu privire la comiterea unei infracțiuni] și numai în vreunul dintre următoarele cazuri:

(...)

d) sunt date suficiente că inculpatul a încercat să zădărnicească aflarea adevărului, prin influențarea unui martor sau expert, distrugerea sau alterarea mijloacelor materiale de probă sau prin alte asemenea fapte;

(...)

h) inculpatul a săvârșit o infracțiune pentru care legea prevede pedeapsa închisorii mai mare de 2 ani, iar lăsarea sa în libertate ar prezenta un pericol pentru ordinea publică.”

41. În ceea ce privește art. 148 lit. h) din CPP și noțiunea de „pericol pentru ordinea publică“, Curtea de Apel București a statuat, într-o decizie din data de 9 aprilie 2004, că simpla reproducere a prevederilor art. 148 lit. h) referitoare la luarea măsurii arestării preventive a unui inculpat, fără să se motiveze în mod concret, așa cum prevede art. 137 din același cod, faptele sau cauzele pentru care lăsarea în libertate a acelei persoane ar constitui un pericol pentru ordinea publică, este în măsură să lase loc arbitrarului. Curtea de Apel București a statuat în această decizie, precum și în deciziile sale din 18 februarie și 2 aprilie 2002 și din 18 februarie 2003, că pericolul pentru ordinea publică la care se face referire nu este prezumat, ci trebuie dovedit, în special dacă este vorba de riscul ca inculpatul să comită o nouă infracțiune sau de reacția publică declanșată de faptele comise. Rezonanța în opinia publică, o anumită stare de nesiguranță generată de faptele comise sau aspectele referitoare la persoana acuzatului au fost evidențiate ca elemente constitutive ale pericolului pentru ordinea publică, noțiune care nu trebuie confundată cu cea de „pericol social al faptelor“ comise (deciziile din 28 februarie 1997 și 16 noiembrie 2005 ale curților de apel Brașov și, respectiv, Oradea și Decizia din 16 august 1990 a Curții Supreme de Justiție). Într-un mod oarecum diferit, în Decizia din 15 martie 2002 referitoare la fapte de corupție, Curtea Supremă de Justiție a considerat că existența unui pericol pentru ordinea publică trebuie analizată atât în funcție de profilul personal al inculpatului, cât și de pericolul social al infracțiunii pentru care este urmărit acuzatul, de reacția publică la comiterea infracțiunii și de posibilitatea ca alte persoane să comită fapte similare în lipsa unei reacții ferme împotriva persoanelor acuzate de asemenea fapte. În mai multe decizii în care instanțele interne au constatat lipsa unor motive concrete și a unor probe pentru care lăsarea în libertate a unui inculpat ar constitui un pericol pentru ordinea publică, ele au decis punerea în libertate a părții interesate, fără a trimite la prima instanță, pentru o nouă judecată, dosarul referitor la menținerea inculpatului în arest preventiv (deciziile din 4 februarie 1998, 18 februarie 2003 și 16 noiembrie 2005 ale curților de apel Brașov, București și Oradea).

42. Art. 146 din CPP prevede că procurorul poate dispune arestarea preventivă a unui învinuit, printr-o decizie motivată, dacă consideră că este necesar pentru urmărirea penală și dacă sunt îndeplinite condițiile impuse de art. 143 și de unul dintre alineatele art. 148 din CPP. Art. 151 prevede că mandatul de arestare preventivă a inculpatului dat de procuror, mandat care trebuie redactat pe baza unei decizii de luare a acestei măsuri, trebuie să precizeze, printre altele, motivele concrete care au determinat privarea de libertate. Art. 155 prevede că arestarea preventivă a unui inculpat poate fi prelungită de instanța competentă dacă acest lucru este necesar și numai motivat.

2. Prevederile și jurisprudența relevantă în materie de competență a instanțelor și de nulitate

43. Prevederile relevante în materie sunt următoarele:

Articolul 43 alin. 6

(Conflictul de competență)

„Instanța care și-a declinat competența ori s-a declarat competentă cea din urmă ia măsurile și efectuează actele ce reclamă urgență.”

Articolul 197 alin. 2 și 3

„Dispozițiile relative la competența după materie sau după calitatea persoanei (...) sunt prevăzute sub sancțiunea nulității (...).

Nulitatea prevăzută în alin. 2 nu poate fi înlăturată în niciun mod. Ea poate fi invocată în orice stare a procesului și se ia în considerare chiar din oficiu.”

44. În Decizia din data de 6 septembrie 2004, Curtea de Casație a statuat că nu există conflict de competență și că, prin urmare, art. 43 din CPP nu se aplică, în caz de pronunțare a unei decizii de casare cu trimitere spre rejudecare a cauzei la instanța competentă.

Articolul 382 alin. 3

„ Când prima instanță a dispus arestarea inculpatului, instanța de apel poate menține măsura arestării în caz de desființare a hotărârii.”

3. Prevederile relevante în materie de recurs împotriva unei hotărâri care nu poate fi atacată cu apel

45. Prevederile relevante la data evenimentelor, precum și cele intrate în vigoare la data de 6 septembrie 2006, după modificarea CPP prin Legea nr. 356/2006 pentru modificarea și completarea Codului de procedură penală, precum și pentru modificarea altor legi, sunt descrise în Cauza *Mircea împotriva României* (nr. 41.250/02, §§ 30-31, 29 martie 2007). Prevederile legale de mai jos sunt, de asemenea, relevante:

Articolul 385⁶ alin. 3

„Recursul declarat împotriva unei hotărâri care, potrivit legii, nu poate fi atacată cu apel, nu este limitat la motivele de casare prevăzute în art. 385⁹, iar instanța este obligată ca, în afara temeiurilor invocate și cererilor formulate de recurent, să examineze întreaga cauză sub toate aspectele.”

Articolul 385⁹

„ Hotărârile sunt supuse casării în următoarele cazuri:

(...)

17. când faptei săvârșite i s-a dat o greșită încadrare juridică; (...)

18. când s-a comis o eroare gravă de fapt.”

4. Prevederile referitoare la ascultările telefonice și la înregistrarea de imagini

46. Prevederile relevante în materie, așa cum erau formulate la data evenimentelor, înainte de modificarea CPP prin Legea nr. 281/2003, precum și după această modificare, sunt descrise în Hotărârea Dumitru Popescu împotriva României (nr. 2) (nr. 71.525/01, § 44 și următoarele, 26 aprilie 2007). Următoarele prevederi, care aveau următorul conținut la data evenimentelor, sunt, de asemenea, relevante în speță:

Articolul 91³

„Modalitățile și condițiile de efectuare a înregistrărilor arătate în art. 91¹ și 91² sunt aplicabile și în cazul oricărei alte înregistrări a convorbirilor pe bandă magnetică, autorizate conform legii.”

Articolul 91⁴

„Dispozițiile art. 91¹ sunt aplicabile și în cazul înregistrării de imagini, iar procedura de certificare a acestora este cea prevăzută în art. 91² (...).”

5. Articolul 408¹ referitor la calea de atac a revizuirii în cazul unei hotărâri de încălcare pronunțate de Curtea Europeană a Drepturilor Omului

47. În urma modificării CPP prin Legea nr. 356/2006 intrată în vigoare la data de 6 septembrie 2006, articolul respectiv prevede următoarele în partea sa relevantă:

„ Hotărârile definitive pronunțate în cauzele în care Curtea Europeană a Drepturilor Omului a constatat o încălcare a unui drept prevăzut de Convenția europeană pentru

apărarea drepturilor și a libertăților fundamentale pot fi supuse revizuirii, dacă consecințele grave ale acestei încălcări continuă să se producă și nu pot fi remediate decât prin revizuirea hotărârii pronunțate.

Pot cere revizuirea:

a) persoana al cărei drept a fost încălcat; (...).”

B. Codul penal

48. La data evenimentelor, prevederile relevante din Codul penal erau următoarele:

Articolul 64

„Pedepșa complementară a interzicerii unor drepturi constă în interzicerea unuia sau unora dintre următoarele drepturi:

a) dreptul de a alege și de a fi ales în autoritățile publice sau în funcții electivă publice; (...)

d) drepturile părintești (...).”

Articolul 71

„Pedepșa accesorie constă în interzicerea drepturilor prevăzute în art. 64. Condamnarea la pedeapsa detențiunii pe viață sau a închisorii atrage de drept interzicerea drepturilor arătate în alineatul precedent din momentul în care hotărârea de condamnare a rămas definitivă și până la terminarea executării pedepsei, până la grațierea totală sau a restului de pedeapsă (...).”

49. Art. 71 citat mai sus a fost modificat prin Legea nr. 278/2006 pentru modificarea și completarea Codului penal, precum și pentru modificarea și completarea altor legi, intrată în vigoare la data de 11 august 2006, aplicarea pedepsei accesorii constând în interzicerea dreptului prevăzut la art. 64 lit. d) fiind de acum înainte lăsată la aprecierea instanțelor investite cu procedura penală împotriva părții interesate. Intrarea în vigoare a noului Cod penal, adoptat în 2004, și care nu prevedea modificarea art. 64 lit. a) și d) și art. 71, a fost amânată în mai multe rânduri, ultima dată până în septembrie 2008, pentru a îmbunătăți câteva dintre prevederile sale. În prezent, în Parlamentul României se dezbate proiectul unui nou Cod penal.

C. Prevederile Legii nr. 360/2002 referitoare la suspendarea din funcție

50. La data evenimentelor, după modificare prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 89/2003 (*OUG nr. 89/2003*), intrată în vigoare la data de 14 octombrie 2003, prevederile art. 65 din această lege sunt următoarele:

„(1) În cazul în care împotriva polițistului s-a început urmărirea penală (...), menținerea sa în activitate se hotărăște după soluționarea definitivă a cauzei (...)

(...)

(3) În cazul în care s-a pus în mișcare acțiunea penală pentru săvârșirea unei infracțiuni (...) de serviciu sau în legătură cu serviciul, (...) ori a unor fapte de corupție sau a oricărei alte infracțiuni săvârșite cu intenție, care l-ar face incompatibil cu exercitarea funcției de polițist, precum și pe timpul arestării preventive, polițistul este suspendat din funcție. În perioada suspendării polițistul nu beneficiază de niciun drept dintre cele prevăzute în prezenta lege (...).

(4) În cazul în care s-a dispus scoaterea de sub urmărire penală ori achitarea, precum și în cazul încetării urmăririi penale ori a procesului penal, polițistul va fi repus în toate drepturile anterioare, inclusiv compensarea celor de care a fost privat pe perioada (...) suspendării din funcție (...). Înainte de modificarea legislativă citată anterior, art. 65 nu prevedea suspendarea unui polițist din funcție, precum și din drepturile sale aferente în cazul plasării sale în stare de arest preventiv.”

51. Prin Hotărârea din 27 mai 2004, Curtea Constituțională a statuat că art. 65 citat mai sus nu era contrar prevederilor constituționale care garantau prezumția de nevinovăție sau dreptul la muncă, având în vedere că suspendarea unui polițist din funcție nu este decât o

măsură preventivă și de siguranță, dar care nu împiedică partea interesată să exercite o altă profesie.

D. Operațiunile efectuate de personalul unei unități penitenciare la punerea în libertate a unui deținut

52. Conform Adresei din data de 29 septembrie 2005 trimisă reclamantului de penitenciarul Jilava, operațiunile necesare punerii în libertate a unui deținut sunt reglementate prin regulamentul de ordine interioară al închisorii și printr-un protocol încheiat de Ministerul Justiției, Ministerul Administrației Publice și Ministerul Afacerilor Interne. Conform Adresei din data de 4 ianuarie 2006 trimisă Guvernului, în practică, după ce a primit de la instanța competentă un document trimis prin fax prin care se dispune punerea în libertate a deținutului, personalul procedează la următoarele operațiuni administrative: înregistrarea la secretariat a faxului prin care se dispune punerea în libertate a deținutului și trimiterea lui la serviciul administrativ, care ia legătura cu instanța pentru confirmare și identifică deținutul; redactarea actelor necesare punerii în libertate a deținutului și prezentarea dosarului la directorul închisorii pentru semnarea lui; redactarea tabelului de deținuți ce urmează a fi eliberați și înmânarea tabelului celorlalte servicii implicate (financiar, organizarea muncii, vizite); informarea supraveghetorului-șef care identifică deținutul în celula sa, percheziția deținutului și însoțirea lui până în camera de primire a închisorii; o nouă verificare a identității deținutului în ceea ce privește dosarul său personal în închisoare, luarea amprentelor și restituirea efectelor sale personale și a actelor de identitate; însoțirea deținutului la ieșirea din închisoare.

ÎN DREPT

I. Asupra pretinselor încălcări ale articolului 5 § 1 din Convenție

53. Reclamantul se plânge de ilegalitatea luării măsurii și menținerii sale în arest preventiv în baza Ordonanței procurorului din data de 2 august 2002 și a încheierilor de ședință din 20 august, 19 septembrie și 7 octombrie 2002, din cauza lipsei de competență a autorităților care au pronunțat aceste hotărâri, a lipsei motivelor prevăzute în CPP și a lipsei de publicare a regulamentului de aplicare a Legii nr. 23/1969 privind executarea pedepselor cu închisoarea, care se referea și la executarea arestului preventiv. De asemenea, el mai susține lipsa de temei legal a reținerii sale timp de 16 ore în data de 27 septembrie 2005. Reclamantul invocă art. 5 § 1 din Convenție, ale cărui părți relevante prevăd următoarele:

„1. Orice persoană are dreptul la libertate și la siguranță. Nimeni nu poate fi lipsit de libertatea sa, cu excepția următoarelor cazuri și potrivit căilor legale:

a) dacă este deținut legal pe baza condamnării pronunțate de către un tribunal competent;

(...)

c) dacă a fost arestat sau reținut în vederea aducerii sale în fața autorității judiciare competente, atunci când există motive verosimile de a bănui că a săvârșit o infracțiune sau când există motive temeinice de a crede în necesitatea de a-l împiedica să săvârșască o infracțiune sau să fugă după săvârșirea acesteia;(...)”

A. Asupra detenției reclamantului în perioada 2 august-19 noiembrie 2002

1. Asupra admisibilității

54. În măsura în care reclamantul susține încălcarea art. 5 § 1 din Convenție din cauza lipsei de competență a procurorului pentru a proceda la luarea măsurii arestării preventive la data de 2 august 2002, Curtea observă că la data evenimentelor, conform art. 148 din CPP, procurorul era competent să dispună o astfel de măsură [vezi, *mutatis mutandis*, *Ilie împotriva României* (dec.), nr. 9.369/02, 30 martie 2006], care a fost ulterior confirmată de o instanță la data de 20 august 2002. În ceea ce privește nepublicarea regulamentului de aplicare a Legii nr. 23/1969 citată anterior, Curtea observă că reclamantul nu a precizat în ce mod ar putea nepublicarea acestui regulament să confere un caracter ilegal plasării și

menținerii sale în arest preventiv în baza ordonanței procurorului din 2 august 2002 și a hotărârilor ulterioare ale instanțelor.

55. Rezultă că această parte a capătului de cerere trebuie respinsă ca vădit neîntemeiată, în conformitate cu prevederile art. 35 §§ 3 și 4 din Convenție.

56. În ceea ce privește celelalte aspecte ale capătului de cerere, Curtea constată că ele nu sunt vădit neîntemeiate în sensul art. 35 § 3 din Convenție. Pe de altă parte, Curtea constată că nu este incident niciun alt motiv de inadmisibilitate. Prin urmare, declară restul capătului de cerere admisibil.

2. Asupra fondului

a) Argumentele părților

57. Reclamantul arată că nici ordonanța prin care s-a dispus luarea măsurii arestării preventive, emisă de procuror la data de 2 august 2002, nici hotărârile ulterioare ale instanțelor interne care au confirmat această ordonanță nu au oferit motive concrete pentru a justifica „pericolul pentru ordinea publică” pe care l-ar fi prezentat lăsarea sa în libertate, în timp ce art. 148 lit. h) din CPP, care face referire la acest lucru, constituia temeiul legal al luării măsurii arestării preventive. Făcând trimitere la art. 137 din CPP și la Hotărârea *Pantea împotriva României* [nr. 33.343/96, §§ 222-223, CEDO 2003-VI (extrase)], reclamantul consideră că măsura arestării preventive nu a fost nici „legală”, nici hotărâtă „conform căilor legale”, contrar prevederilor art. 5 § 1 lit. c) din Convenție. Mai mult, acesta observă că instanțele interne nu au oferit niciun indiciu în sprijinul afirmației conform căreia el ar fi încercat să influențeze desfășurarea anchetei.

58. Făcând trimitere la faptele rezumate în paragrafele 15-20 de mai sus, reclamantul arată că, în pofida prevederilor Legii nr. 360/2002, intrată în vigoare la data de 24 august 2002, ce prevedea competența instanțelor civile în cauzele penale în care erau implicați polițiști, Tribunalul Militar București, în încheierile sale de ședință din 19 septembrie și 7 octombrie 2002, s-a considerat competent să dispună menținerea reclamantului în arest preventiv, respingând excepția invocată în acest sens. Decizia Curții Militare de Apel București din 7 decembrie 2002 a confirmat lipsa de competență a instanțelor militare și a menținut, în temeiul art. 43 alin. 6 din CPP, starea de arest preventiv a reclamantului în perioada 20 noiembrie-19 decembrie 2002, însă nu a înlăturat măsura ilegală a arestării preventive indicată anterior.

59. Invocând jurisprudența Curții în materie, Guvernul consideră că art. 137 și art. 148 lit. h) din CPP erau prevederi legale clare și previzibile și că în Decizia din 20 august 2002 Curtea Militară de Apel București a analizat ordonanța prin care s-a dispus luarea măsurii arestării preventive, emisă de procuror la data de 2 august 2002. Curtea de Apel a reținut existența unor probe care demonstau vinovăția reclamantului și posibilitatea ca acesta, dacă s-ar fi aflat în libertate, să acționeze pentru a împiedica aflarea adevărului în cauza ce-l privea. Referitor la existența pericolului pentru ordinea publică prevăzută de art. 148 lit. h) din CPP, Guvernul consideră că acest pericol consta, fără îndoială, în condițiile concrete în care reclamantul comisese infracțiunea de luare de mită.

60. În ceea ce privește pretinsa lipsă de competență a Tribunalului Militar București de a prelungi măsura arestării preventive a reclamantului după intrarea în vigoare a Legii nr. 360/2002, Guvernul face trimitere la concluziile Deciziei Curții Supreme de Justiție din data de 17 ianuarie 2003 și la prevederile art. 382 alin. 3 și art. 43 alin. 6 din CPP și consideră că instanța supremă a statuat că menținerea reclamantului în arest preventiv era conformă dreptului intern, astfel că nu s-a încălcat art. 5 § 1.

b) Aprecierea Curții

61. Curtea observă că, pentru a analiza compatibilitatea măsurii arestării reclamantului cu art. 5 § 1 din Convenție în privința motivelor furnizate de reclamant, trebuie făcută distincția între două perioade: 2-31 august 2002, și anume perioada acoperită

de ordonanța prin care s-a dispus luarea măsurii arestării preventive pronunțate de procuror, și 21 septembrie-19 noiembrie 2002, perioada pentru care reclamantul a susținut lipsa de competență a Tribunalului Militar București de a-l menține în starea de arest preventiv.

(i) Detenția reclamantului în perioada 2-31 august 2002

62. Curtea reamintește că termenii „regulamentar“ și „conform căilor legale“, care figurează în articolul citat anterior, fac trimitere esențialmente la legislația națională și consacră obligația de a respecta normele de fond și de procedură ale acesteia. În plus, art. 5 § 1 impune conformitatea oricărei privări de libertate cu scopul acestui articol: să protejeze individul împotriva arbitrarului (*Amuur împotriva Franței*, Hotărârea din 25 iunie 1996, Culegere de hotărâri și decizii 1996-III, § 50; *Scott împotriva Spaniei*, Hotărârea din 18 decembrie 1996, Culegere 1996-VI, § 56).

63. Prin urmare, orice hotărâre luată de instanțele interne în sfera de aplicare a art. 5 trebuie să fie conformă cu cerințele procedurale și de fond stabilite printr-o lege preexistentă. Dacă autorităților naționale și în special instanțelor le revine în primul rând obligația de a interpreta și de a aplica dreptul intern în privința art. 5 § 1, nerespectarea dreptului intern atrage după sine o încălcare a Convenției, iar Curtea poate și trebuie să verifice dacă acest drept a fost respectat (*Assanidzé împotriva Georgiei* [MC], nr. 71.503/01, § 171, CEDO 2004-II, și *Pantea*, citată anterior, § 220).

64. În speță, Curtea trebuie să analizeze dacă luarea măsurii arestării preventive a reclamantului prin Ordonanța procurorului din data de 2 august 2002 în baza art. 148 lit. h) din CPP a fost efectuată „conform căilor legale“. Curtea reamintește că a constatat deja o încălcare a art. 5 § 1 într-o cauză în care Guvernul a admis că, la luarea măsurii arestării preventive în baza art. 148 lit. h) din CPP, procurorul nu enunțase motivele pentru care el considera că lăsarea în libertate a părții interesate ar fi prezentat un pericol pentru ordinea publică, așa cum impuneau prevederile relevante în materie (vezi *Pantea*, citată anterior, §§ 222 și 223, și paragrafele 40-42 de mai sus). Desigur, o perioadă de detenție este, în principiu, legală dacă se bazează pe o hotărâre judecătorească. Totuși, făcând trimitere la cauza *Pantea* citată anterior, Curtea apreciază că are datoria să verifice respectarea de către procuror a condiției citate mai sus care permitea punerea reclamantului sub arest preventiv în temeiul art. 148 lit. h) din CPP.

65. Curtea observă că în Decizia sa din 20 august 2002 Curtea Militară de Apel București a admis recursul parchetului împotriva Încheierii pronunțate de Tribunalul Militar la data de 12 august 2002, care constata lipsa de pericol pentru ordinea publică, cu motivarea că procurorul ce dispusese luarea măsurii arestării preventive a reclamantului la data de 2 august 2002 avusese în vedere posibilitatea că acesta ar putea să obstrucționeze desfășurarea anchetei și, prin urmare, aflarea adevărului. Totuși, Curtea observă că Ordonanța din data de 2 august 2002, ce reproducea textul art. 148 lit. h) din CPP, nu făcea nicio mențiune a posibilității, pentru partea interesată, de a împiedica aflarea adevărului în timpul urmăririi penale desfășurate împotriva sa, motiv care ar fi putut conduce la luarea măsurii arestării preventive în temeiul art. 148 lit. d) din CPP. Pe de altă parte, presupunând că aceeași Curte Militară de Apel ar fi înțeles să modifice temeiul legal al luării măsurii arestării preventive a reclamantului pentru a face referire la art. 148 lit. d) din CPP, trebuie menționat că aceasta nu a oferit niciun fapt sau motiv concret în sprijinul afirmației sale [vezi, *a contrario*, *Gaidjurgis împotriva Lituaniei* (dec.), nr. 49.098/99, 16 ianuarie 2001]. În fine, Curtea nu poate accepta argumentul Guvernului care consideră că pericolul pentru ordinea publică pe care l-ar fi prezentat lăsarea în libertate a reclamantului reieșea „în mod indubitabil“ din modul în care partea interesată a comis infracțiunea de luare de mită, în măsura în care nici procurorul, nici instanțele interne nu au prezentat un astfel de motiv la data evenimentelor.

66. În aceste condiții, Curtea apreciază că Guvernul nu a adus niciun element relevant pentru a face o distincție în această privință între cauza de față și cauza *Pantea*

citată anterior. Prin urmare, nerespectarea „căilor legale“ de către procuror la luarea măsurii arestării preventive a reclamantului pentru perioada cuprinsă între 2 și 31 august 2002 a determinat încălcarea art. 5 § 1 lit. c) din Convenție.

(ii) Detenția reclamantului în perioada 21 septembrie-19 noiembrie 2002

67. Curtea observă că perioada de detenție în discuție se întemeiază pe încheierile din 19 septembrie și 7 octombrie 2002, pronunțate de Tribunalul Militar București, și că art. 5 § 1 lit. c) este aplicabil, cu excepția perioadei cuprinse între 11 și 19 noiembrie 2002, care trebuie analizată din perspectiva art. 5 § 1 lit. a), ca detenție ce urmează după condamnarea în primă instanță a reclamantului de acest tribunal la data de 11 noiembrie 2002. Totuși, ținând cont de capătul de cerere al reclamantului, prin care susține lipsa de competență a Tribunalului Militar București, Curtea consideră că nu este necesar să analizeze cele 3 hotărâri în discuție după criteriile diferite, având în vedere că art. 5 § 1 lit. a) prevede și ca privarea de libertate să rezulte dintr-o hotărâre judecătorească pronunțată de o instanță competentă, care are autoritatea necesară pentru a statua asupra cauzei (*Dacosta Silva împotriva Spaniei*, nr. 69.966/01, § 43, 2 noiembrie 2006).

68. Curtea reamintește că o perioadă de detenție este, în principiu, legală dacă are loc ca executare a unei hotărâri judecătorești. Constatarea ulterioară a unei încălcări de către judecător nu poate să se răsfrângă, în dreptul intern, asupra valabilității detenției suferite în acel interval. De aceea, Curtea continuă să refuze să admită cereri provenite de la persoane recunoscute ca vinovate de săvârșirea de infracțiuni și care folosesc ca argument faptul că instanțele de apel au constatat că verdictul de vinovăție sau pedeapsa a avut la bază erori de fapt sau de drept (*Benham împotriva Regatului Unit*, Hotărârea din 10 iunie 1996, Culegere 1996-III, § 42).

69. În cauza de față, Curtea trebuie să analizeze dacă încheierile din 19 septembrie și 7 octombrie 2002 și Sentința din 11 noiembrie 2002 pronunțate de Tribunalul Militar București constituiau un temei legal pentru privarea de libertate a reclamantului, având în vedere în special lipsa de competență pretinsă de partea interesată. În acest sens, Curtea reamintește că, pentru a stabili dacă art. 5 § 1 din Convenție a fost respectat, este potrivit să se facă o distincție fundamentală între hotărârile prin care s-a dispus în privința detenției vădit nelegale - de exemplu, cele emise de o instanță în afara competenței sale - și hotărârile prin care s-a dispus asupra detenției care sunt prima facie valabile și eficiente până în momentul în care sunt anulate de o altă instanță internă (*Benham citată anterior*, §§ 43 și 46; *Lloyd și alții împotriva Regatului Unit*, nr. 29.798/96, și următoarele, §§ 83, 108, 113 și 116, 1 martie 2005; *Khoudoyorov împotriva Rusiei*, nr. 6.847/02, §§ 128-129, 8 noiembrie 2005).

70. Curtea observă că Guvernul se sprijină pe Decizia Curții Supreme de Justiție din 17 ianuarie 2003 și pe art. 382 alin. 3 și art. 43 alin. 6 din CPP pentru a conchide că detenția reclamantului după intrarea în vigoare a Legii nr. 360/2002 era legală. În măsura în care, fiind vorba de perioada în cauză, decizia citată anterior a făcut trimitere, în esență, la Decizia Curții Militare de Apel București din data de 7 decembrie 2002, trebuie analizată importanța acestei ultime decizii în ceea ce privește competența tribunalului militar.

71. În această privință, Curtea constată că, prin desființarea Sentinței Tribunalului Militar București din 11 noiembrie 2002 din cauza lipsei de competență a instanțelor militare în privința reclamantului după data de 24 august 2002, Curtea Militară de Apel București a aplicat totuși în speță art. 43 alin. 6 din CPP, precizând că trebuia menținută acea parte din dispozitivul sentinței care dispunea detenția reclamantului în perioada 20 noiembrie-19 decembrie 2002 cu motivarea că tribunalul „urma să își decline competența“. Trebuie reținut că această instanță militară a constatat în mod expres lipsa de competență a Tribunalului Militar București pentru perioada ulterioară datei de 24 august 2002, adică cea pentru care acesta dispusese menținerea reclamantului în starea de arest în sentințele din 19 septembrie, 7 octombrie și 11 noiembrie 2002, dar nu a înlăturat prin intermediul art. 43

alin. 6 din CPP decât perioada de detenție cuprinsă între 20 noiembrie și 19 decembrie 2002, pe care prezentul capăt de cerere nu o vizează. În măsura în care doar o interpretare restrânsă se încadrează în cerințele art. 5 § 1 din Convenție, textul Deciziei Curții Militare de Apel București din 7 decembrie 2002 nu poate fi înțeles ca validând, în mod retroactiv, detenția reclamantului de la 21 septembrie până la 19 noiembrie 2002, la care decizia respectivă nu face nicio trimitere. Nu numai că o validare retroactivă a unei detenții dispuse de o instanță lipsită de competență ar fi contrară dreptului intern și art. 5 § 1 din Convenție, dar Curtea observă și că o astfel de interpretare ar fi în contradicție, în speță, cu constatarea că Tribunalul Militar a respins în mod expres excepția de lipsă de competență ridicată de reclamant la data de 19 septembrie 2002 (paragraful 15 de mai sus).

72. Având în vedere constatarea lipsei de competență a Tribunalului Militar București și faptul că nu există nicio altă hotărâre judecătorească care să constituie temeiul legal al detenției în discuție, Curtea consideră că detenția reclamantului în perioada 21 septembrie-19 noiembrie 2002 a încălcat cerințele art. 5 § 1 din Convenție (vezi, *mutatis mutandis*, *Khoudoyorov*, citată anterior, §§ 164-166). Prin urmare, a avut loc încălcarea acestui articol. B. Asupra detenției reclamantului timp de 16 ore în data de 27 septembrie 2005 1. Asupra admisibilității

73. Curtea constată că acest capăt de cerere nu este vădit neîntemeiat în sensul art. 35 § 3 din Convenție. De altfel, Curtea constată că pentru acesta nu este incident niciun alt motiv de inadmisibilitate. Prin urmare, îl declară admisibil.

2. Asupra fondului

a) Argumentele părților

74. Făcând trimitere la jurisprudența Curții în materie (*Quinn împotriva Franței*, Hotărârea din 22 martie 1995, seria A nr. 311, și *Labita împotriva Italiei* [MC], nr. 26.772/95, CEDO 2000-IV), reclamantul consideră că a fost deținut mai mult de 16 ore în lipsa unui temei legal înainte de a fi pus în libertate în baza Sentinței Judecătoriai Sectorului 4 București din 20 septembrie 2005, rămasă definitivă la data de 26 septembrie 2005, la miezul nopții, prin nerecurare de către parchet. În mod special, el consideră excesiv termenul de 3 ore scurs până când instanța citată anterior a informat Penitenciarul Jilava despre caracterul definitiv al acestei sentințe și termenul de circa 6 ore necesare administrației închisorii să îndeplinească formalitățile pentru punerea sa în libertate, considerând că durata minimă necesară nu poate depinde de numărul de deținuți eliberați în ziua respectivă. Considerând că autoritățile nu au acționat cu diligența necesară atunci când este vorba de libertatea unei persoane pentru a respecta termenul minim de executare a sentinței ce dispunea eliberarea sa condiționată, reclamantul mai arată, făcând trimitere la adresa primită din partea administrației la data de 4 ianuarie 2006, că termenul de derulare a formalităților în discuție nu este reglementat prin lege, lăsând loc arbitrarului practicilor administrative.

75. Guvernul consideră că perioada ce trebuie luată în considerare pentru a analiza activitatea Judecătoriai Sectorului 4 București este cea între 8,00 și 10,51 din dimineața zilei de 27 septembrie 2005, termen necesar pentru întocmirea adresei trimise prin fax Închisorii Jilava. De altfel, făcând trimitere la cauzele *Quinn*, citată anterior, și *Giulia Manzoni* (nr. 19.218/91, Culegere 1997-IV), el consideră că, având în vedere operațiunile ce trebuie îndeplinite de administrația penitenciară (paragraful 52 de mai sus) și faptul că și alți deținuți trebuiau eliberați în aceeași zi, autoritățile nu au depășit termenul inevitabil pentru a executa sentința de punere în libertate a reclamantului.

b) Aprecierea Curții

76. Curtea reamintește că lista excepțiilor la dreptul la libertate care figurează în art. 5 § 1 din Convenție prezintă un caracter exhaustiv și că numai o interpretare restrânsă se încadrează în scopul acestei prevederi: să se asigure că nimeni nu este lipsit în mod arbitrar

de libertatea sa (*Labita*, citată anterior, § 170). Așadar, ea are datoria de a analiza plângeri privind întârzieri în executarea unei hotărâri de punere în libertate cu o vigoare deosebită (*Bojinov împotriva Bulgariei*, nr. 47.799/99, § 36, 28 octombrie 2004). Pe de altă parte, ea reafirmă că, dacă un anumit termen pentru executarea unei hotărâri de punere în libertate este adesea inevitabil, el trebuie redus la minim (*Quinn*, citată anterior, p. 17, § 42, și *Giulia Manzoni*, citată anterior, p. 1191, § 25).

77. În speță, Curtea observă că părțile sunt de acord asupra faptului că Sentința din 20 septembrie 2005 ce a dispus eliberarea condiționată a reclamantului a rămas definitivă și executorie la data de 26 septembrie 2005, la miezul nopții. Curtea reamintește că, pentru a analiza termenul de executare a unei sentințe de punere în libertate, ea nu a înlăturat perioadele cum sunt seara și noaptea în alte cauze în care condițiile necesare pentru punerea în libertate a reclamantului au fost întrunite la o oră la care angajatul închisorii însărcinat cu anumite operațiuni necesare în acest scop era absent din cauza programului său de lucru (vezi *Labita*, citată anterior, §§ 24 și 172, și *Rashid împotriva Bulgariei*, nr. 47.905/99, §§ 31-32 și 79-80, 18 ianuarie 2007). Dacă situația în speță este diferită, în măsura în care primul demers ce trebuia îndeplinit, notificarea penitenciarului despre caracterul definitiv al sentinței, trebuia efectuat de judecătorie, și anume de un greșier și un judecător delegat, la o oră de închidere, Curtea apreciază totuși că, chiar dacă termenul respectiv poate fi considerat inevitabil, autoritățile aveau obligația să dea dovadă de o diligență specială în ziua de 27 septembrie 2005 pentru a reduce la minim timpul necesar eliberării reclamantului, care petrecuse deja o noapte în plus în închisoare.

78. Or, ținând cont de elementele aflate la dosar, Curtea nu este convinsă de argumentul Guvernului conform căruia prelungirea detenției reclamantului până la ora 16,30 în ziua de 27 septembrie 2005 a reprezentat termenul inevitabil pentru executarea sentinței de punere în libertate a reclamantului. Astfel, ea observă că faxul prin care Închisoarea Jilava a fost informată despre caracterul definitiv și executoriu al sentinței în discuție nu a fost trimis de instanța citată anterior decât la ora 10,51 și că timpul necesar redactării și semnării acestei adrese nu poate justifica o astfel de întârziere. Pe de altă parte, dacă este cert că un anumit termen se impune pentru a îndeplini operațiunile și pentru a redacta documentele referitoare la punerea în libertate a unui deținut, Curtea arată că, în Adresa sa din 4 ianuarie 2006, administrația Închisorii Jilava a precizat că îi era imposibil să estimeze timpul necesar pentru a efectua aceste operațiuni și a lăsat să se înțeleagă că eliberarea altor patru deținuți în aceeași zi a prelungit durata necesară punerii în libertate a reclamantului.

79. Având în vedere cele de mai sus, Curtea apreciază că durata detenției reclamantului din ziua de 27 septembrie 2005 nu respectă cerința termenului minim inevitabil în executarea unei sentințe definitive ce dispunea eliberarea sa. Așadar, detenția în cauză nu intră sub incidența vreunui alineat al art. 5 din Convenție.

80. Rezultă că a avut loc încălcarea art. 5 § 1 sub acest aspect.

II. Asupra pretinselor încălcări ale art. 5 § 3 din Convenție

81. Reclamantul se plânge de faptul că nu a fost adus „de îndată” în fața unui magistrat abilitat să exercite funcții judiciare după arestarea sa preventivă la data de 2 august 2002 și că instanțele interne nu au justificat necesitatea de a îl menține în arest preventiv, referindu-se în mod special la perioada de până la 19 noiembrie 2002. În acest sens, el invocă art. 5 § 3 din Convenție, care prevede următoarele:

„Orice persoană arestată sau deținută, în condițiile prevăzute de paragraful 1 lit c) din prezentul articol, trebuie adusă de îndată înaintea unui judecător sau a altui magistrat împuternicit prin lege cu exercitarea atribuțiilor judiciare și are dreptul de a fi judecată într-un termen rezonabil sau eliberată în cursul procedurii. Punerea în libertate poate fi subordonată unei garanții care să asigure prezentarea persoanei în cauză la audiere.”

A. Asupra admisibilității

82. În măsura în care capătul de cerere referitor la lipsa de justificare a necesității de a-l menține pe reclamant în detenție se referă la perioada dintre 11 și 19 noiembrie 2002, Curtea reamintește că, în conformitate cu jurisprudența sa, termenul final al perioadei vizate la art. 5 § 3 este „ziua în care s-a statuat asupra temeiniciei acuzației, chiar și numai în primă instanță“ (*Labita*, citată anterior, § 147). Chiar dacă Guvernul nu invocă acest argument, Curtea are datoria să observe că după sentința în primă instanță a Tribunalului Militar București din 11 noiembrie 2002, detenția ulterioară a părții interesate nu intră sub incidența art. 5 § 1 lit. c) din Convenție, ci a art. 5 § 1 lit. a). Ea apreciază că nici faptul că detenția respectivă fusese acoperită inițial de Încheierea din 7 octombrie 2002, ce îl menținea pe reclamant în starea de arest preventiv, și nici constatarea de mai sus a lipsei de competență a instanței menționate mai sus nu pot face aplicabil art. 5 § 1 lit. c) în cazul perioadei în discuție. În măsura în care perioada de detenție citată anterior excedează domeniului de aplicare al art. 5 § 3, această parte din capătul de cerere este incompatibilă *ratione materiae* cu prevederile Convenției în sensul art. 35 § 3 și trebuie respinsă în conformitate cu art. 35 § 4 [vezi, *mutatis mutandis*, *B. împotriva Austriei*, Hotărârea din 28 martie 1990, seria A nr. 175, p. 14, §§ 36 și următoarele, și *Sardinas Albo împotriva Italiei* (dec.), nr. 56.271/00, 8 ianuarie 2004].

83. În ceea ce privește restul capetelor de cerere, Curtea constată că ele nu sunt vădit neîntemeiate în sensul art. 35 § 3 din Convenție. De altfel, ea constată că pentru aceste capete de cerere nu este incident niciun alt motiv de inadmisibilitate. Prin urmare, le declară admisibile.

B. Asupra fondului

1. Argumentele părților

84. Invocând jurisprudența Curții în materie (vezi, printre altele, *Belchev împotriva Bulgariei*, nr. 39.270/98, § 82, 8 aprilie 2004, *Trzaska împotriva Poloniei*, nr. 25.792/94, § 65, 11 iulie 2000, și I.A. împotriva Franței, nr. 28.213/95, § 104, CEDO 1998-VII) și făcând trimitere la textele hotărârilor interne în discuție, reclamantul consideră că autoritățile nu și-au îndeplinit obligația de a justifica într-un mod concret necesitatea menținerii măsurii arestării preventive luate împotriva sa în temeiul art. 148 lit. h) din CPP și, în special, pericolul pentru ordinea publică pe care l-ar fi constituit lăsarea sa în libertate. Pe de altă parte, instanțele interne nu au oferit niciun element de fapt pentru a demonstra că el ar fi încercat să obstrucționeze urmărirea penală, iar necesitatea de a finaliza ancheta penală nu poate constitui în sine un motiv relevant și suficient pentru arestarea preventivă a unui acuzat. În sfârșit, instanțele au analizat în același timp menținerea în arest a reclamantului și a coindicatului său, fără a face vreo diferență în ceea ce privește situația lor personală. 85. Făcând trimitere la hotărârile în discuție și la jurisprudența Curții (vezi, printre altele, *Dinler împotriva Turciei*, nr. 61.443/00, § 51, 31 mai 2005, și *Labita*, citată anterior, § 153), Guvernul consideră că instanțele interne au motivat în mod adecvat menținerea în arest preventiv a reclamantului și că acestea au ținut seama, cu ocazia primelor prelungiri, și de faptul că urmărirea penală împotriva sa nu se încheiase încă. El consideră că motivele oferite de instanțe nu respectau un model stereotip și că nu au existat perioade de inactivitate în urmărirea penală, precum și că perioada de detenție în discuție este mai mică decât cea analizată de Curte în alte cauze în care a constatat încălcarea art. 5 § 3.

2. Aprecierea Curții

86. Obiectul art. 5 § 3, ce formează un întreg cu paragraful 1 lit. c) din același articol [*Lawless împotriva Irlandei* (nr. 3), Hotărârea din 1 iulie 1961, seria A nr. 3, p. 52 § 14], constă în a oferi persoanelor lipsite de libertate o garanție specială: o procedură judiciară al cărei scop este să se asigure că nimeni nu este lipsit de libertatea sa în mod arbitrar (*Schiesser împotriva Elveției*, Hotărârea din 4 decembrie 1979, seria A nr. 34, p. 13, § 30). Curtea a arătat în mai multe rânduri că art. 5 § 3 din Convenție oferă persoanelor arestate

sau deținute cu motivarea că sunt bănuite că ar fi comis o infracțiune penală garantată împotriva lipșirii arbitrare sau nejustificate de libertate (vezi, printre altele, Hotărârea *Assenov și alții împotriva Bulgariei* din 28 octombrie 1998, Culegere 1998-VIII, p. 3298, § 146). Art. 5 § 3 are în esență ca obiect să impună punerea în libertate în momentul în care detenția încetează a mai fi rezonabilă.

87. Curtea face trimitere la concluziile sale de mai sus (paragrafele 66 și 72) în care apreciază că reclamantul nu a fost deținut „în mod legal“, în sensul art. 5 § 1 din Convenție, între 2 și 31 august 2002 și între 21 septembrie și 19 noiembrie 2002.

88. Curtea reamintește că în alte cauze în care a constatat încălcarea art. 5 § 1 din Convenție în privința anumitor perioade de arestare preventivă ea a considerat că nu mai era necesar să statueze separat asupra fondului capetelor de cerere referitoare la încălcarea art. 5 § 3 care aveau ca obiect aceleași perioade (vezi, *mutatis mutandis*, *Zervudacki împotriva Franței*, nr. 73.947/01, §§ 60-61, 27 iulie 2006, și *Holomiov împotriva Moldovei*, nr. 30.649/05, § 131, 7 noiembrie 2006). Prin urmare, Curtea apreciază că, în speță, nu este necesar să analizeze separat capătul de cerere menționat mai sus formulat de reclamant, conform căruia nu a fost adus „de îndată“ în fața unui magistrat abilitat să exercite funcții judiciare după arestarea sa preventivă la data de 2 august 2002.

89. În schimb, Curtea consideră că, în măsura în care capătul de cerere al reclamantului referitor la omisiunea instanțelor interne de a justifica necesitatea menținerii sale în detenție se referă și la o perioadă care nu a fost analizată din perspectiva art. 5 § 1, și anume cea cuprinsă între 1 și 20 septembrie 2002 inclusiv, ea are datoria să analizeze acest capăt de cerere astfel cum a fost formulat, având în vedere încălcarea art. 5 § 1 constatată mai sus (vezi, *mutatis mutandis*, *Nakhmanovitch împotriva Rusiei*, nr. 55.669/00, § 75, 2 martie 2006).

a) Principiile care se desprind din jurisprudența Curții

90. Există o prezumție în favoarea punerii în libertate. Astfel cum a mai arătat Curtea în *Cauza Neumeister împotriva Austriei* (Hotărârea din 27 iunie 1968, seria A nr. 8, p. 37, § 4), cea de-a doua latură a art. 5 § 3 nu oferă autorităților judiciare o opțiune între trimiterea în judecată într-un termen rezonabil și o punere în libertate provizorie. Până la condamnarea sa, persoana acuzată trebuie considerată nevinovată, iar prevederea analizată are, în esență, ca obiect să impună punerea în libertate provizorie imediat ce menținerea în arest încetează a mai fi rezonabilă. Așadar, continuarea detenției nu se mai justifică într-o speță dată decât dacă anumite indicii concrete relevă o veritabilă cerință de interes public care prevalează, în ciuda prezumției de nevinovăție, asupra regulii de respectare a libertății individuale stabilite la art. 5 din Convenție (vezi, printre altele, *McKay împotriva Regatului Unit [MC]*, nr. 543/03, §§ 41-42, CEDO 2006...). În principal, în baza motivelor care figurează în hotărârile pronunțate de instanțele interne în această privință, precum și a faptelor necontroversate precizate de partea interesată în recursurile sale, Curtea trebuie să stabilească dacă a avut loc sau nu încălcarea art. 5 § 3 din Convenție (*Labita*, citată anterior, § 152 in fine).

91. Curtea reamintește că nu se poate supune unei evaluări abstracte caracterul rezonabil al duratei unei detenții (*Patsouria împotriva Georgiei*, nr. 30.779/04, § 62, 6 noiembrie 2007). În această privință, art. 5 § 3 din Convenție nu poate fi interpretat în sensul că ar autoriza în mod necondiționat o arestare preventivă, în măsura în care aceasta nu depășește o anumită durată. Orice menținere în arest preventiv a unui acuzat, chiar și pentru o scurtă durată, trebuie justificată în mod convingător de către autorități (vezi, printre altele, *Chichkov împotriva Bulgariei*, nr. 38.822/97, § 66, CEDO 2003-I, și *Musuc împotriva Moldovei*, nr. 42.440/06, § 41, 6 noiembrie 2007).

92. Pe de altă parte, o hotărâre motivată a instanțelor interne în materie dovedește că părțile au fost ascultate în mod efectiv. Ea îi permite părții interesate să facă apel și îi dă instanței de apel posibilitatea de a analiza hotărârea respectivă din perspectiva motivelor

astfel invocate. Numai oferind motivele pe care se bazează o hotărâre se poate permite un control public al administrării justiției (*Suominen împotriva Finlandei*, nr. 37.801/97, § 37, 1 iulie 2003). Pe de altă parte, argumentele pro și contra punerii în libertate nu trebuie să fie „generale și abstracte” [vezi, printre altele, *Smirnova împotriva Rusiei*, nr. 46.133/99 și 48.183/99, § 63, CEDO 2003-IX (extrase)].

93. În jurisprudența sa, Curtea a dezvoltat patru motive fundamentale pentru a justifica arestarea preventivă a unui acuzat suspectat că ar fi comis o infracțiune: pericolul ca acuzatul să fugă (*Stögmüller împotriva Austriei*, Hotărârea din 10 noiembrie 1969, seria A nr. 9, § 15); riscul ca acuzatul, odată repus în libertate, să împiedice administrarea justiției (*Wemhoff împotriva Germaniei*, Hotărârea din 27 iunie 1968, seria A nr. 7, § 14), să comită noi infracțiuni (*Matzenetter împotriva Austriei*, Hotărârea din 10 noiembrie 1969, seria A nr. 10, § 9) sau să tulbure ordinea publică [*Letellier împotriva Franței*, Hotărârea din 26 iunie 1991, seria A nr. 207, § 51, și *Hendriks împotriva Olandei* (dec.), nr. 43.701/04, 5 iulie 2007].

94. Pericolul de împiedicare a bunei desfășurări a procedurii penale nu poate fi invocat în mod abstract de autorități, ci trebuie să se bazeze pe probe factice (*Becciev împotriva Moldovei*, nr. 9.190/03, § 59, 4 octombrie 2005). La fel este și cazul tulburării ordinii publice: dacă un astfel de motiv poate intra în discuție din perspectiva art. 5 în aceste circumstanțe excepționale și în măsura în care dreptul intern recunoaște această noțiune, el nu poate fi considerat ca relevant și suficient decât dacă se întemeiază pe fapte de natură să demonstreze că punerea în libertate a deținutului ar tulbura într-adevăr ordinea publică (*Letellier*, citată anterior, § 51).

b)Aplicarea principiilor în cazul de față

95. Curtea observă că în hotărârile referitoare la arestarea preventivă a reclamantului până la data de 11 noiembrie 2002 instanțele interne au statuat că se impunea menținerea în arest a părții interesate, cu motivarea că acele condiții prevăzute la art. 148 lit. h) continuau să fie valabile, menționând în subsidiar și necesitatea de a asigura buna desfășurare a urmăririi penale și după trimiterea în judecată de către parchet la data de 25 septembrie 2002 a procesului penal.

96. Curtea reamintește că, în ceea ce privește perioada 2-31 august 2002, a constatat încălcarea art. 5 § 1 din Convenție, având în vedere că procurorul și, în timpul judecării recursurilor, instanțele interne nu au îndeplinit obligația prevăzută în dreptul intern, de a preciza, în cazul luării măsurii arestării preventive întemeiate pe art. 148 lit. h) menționat mai sus, motivele pentru care lăsarea în libertate a reclamantului ar fi constituit un pericol pentru ordinea publică (paragrafele 64-66 de mai sus).

97. Curtea observă că, chiar și în absența unei jurisprudențe naționale care să fie în mod constant coerentă în materie, instanțele interne au definit de-a lungul timpului criterii și elemente care trebuie avute în vedere în analiza existenței „pericolului pentru ordinea publică”, printre care reacția publică declanșată din cauza faptelor comise, starea de nesiguranță ce ar putea fi generată prin lăsarea sau punerea în libertate a acuzatului, precum și profilul personal al acestuia (paragraful 41 de mai sus). Or, trebuie menționat că, în speță, hotărârile instanțelor interne care l-au menținut pe reclamant în stare de detenție în perioada în discuție nu au oferit motive concrete pentru a susține acest argument al „pericolului pentru ordinea publică” și pentru a justifica, pe baza art. 148 lit. h) din CPP, necesitatea de a menține reclamantul în detenție. Aceste hotărâri s-au limitat, în esență, la a reproduce textul acestui articol într-un mod stereotip și la a adăuga, în mod abstract, și motivul care ținea de buna desfășurare a urmăririi penale (vezi, *mutatis mutandis*, *Patsouria*, citată anterior, § 71), precizând că aceleași motive care determinaseră luarea măsurii arestării preventive față de reclamant, cele vizate la art. 148 lit. h) din CPP, rămâneau valabile (paragrafele 14-16 de mai sus).

98. Or, Curtea observă că noțiunea de „împiedicare a bunei desfășurări a urmăririi penale“ este diferită de cea de „pericol pentru ordinea publică“, deoarece ea este enunțată la art. 148 lit. d) din CPP, și nu la art. 148 lit. h) din CPP, care a constituit temeiul legal al menținerii părții interesate în arest preventiv. Pe de altă parte, Curtea constată că instanțele interne nu au precizat niciodată modul concret în care s-ar aplica aceste prevederi în cazul reclamantului și nu au analizat motivele invocate de partea interesată imediat după punerea sa în detenție referitor la profilul său personal și la situația sa familială, în timp ce art. 136 din CPP prevedea că astfel de motive trebuie luate în considerare, printre altele, în alegerea celei mai potrivite măsuri provizorii (paragrafele 12, 14 și 40 de mai sus și, *mutatis mutandis*, *Becciev*, citată anterior, § 62). În această privință, Curtea reamintește că, potrivit art. 5 § 3, autoritățile trebuie să ia în considerare măsuri alternative arestării preventive, în măsura în care acuzatul le oferă garanții în ceea ce privește prezentarea sa la proces. Cu toate acestea, fără a justifica în mod concret împiedicarea adusă de reclamant la buna desfășurare a urmăririi penale sau a invoca riscul ca el să nu se prezinte în instanță, instanțele interne nu au analizat niciodată în speță posibilitatea de a adopta una dintre măsurile alternative prevăzute în dreptul intern (*Patsouria*, citată anterior, §§ 75-76).

99. Scurta referire, în Încheierea de ședință a Curții de Apel București din 31 octombrie 2002, pronunțată la sfârșitul perioadei în discuție, la gravitatea faptelor comise, la modul în care acuzații se pare că le-ar fi comis și la calitatea acestora nu poate suplini lipsa de motivare citată anterior, întrucât este capabilă să ridice și mai multe întrebări decât răspunsuri în ceea ce privește rolul acestor elemente în pretinsa existență a unui pericol pentru ordinea publică în speță. În special, Curtea reamintește că a statuat deja că este de datoria instanțelor interne să ofere în mod concret, pe baza faptelor relevante, motivele pentru care ordinea publică ar fi efectiv amenințată dacă acuzatul ar fi lăsat liber (vezi, *mutatis mutandis*, *Letellier*, citată anterior, § 51). Cunoscând faptul că instanțele interne trebuie să respecte prezumția de nevinovăție atunci când analizează necesitatea de a prelungi arestarea preventivă a unui acuzat, trebuie reamintit faptul că menținerea în detenție nu ar putea fi folosită pentru a anticipa aplicarea unei pedepse privative de libertate sprijinindu-se în mod esențial și abstract pe gravitatea faptelor comise (vezi, *mutatis mutandis*, *Patsouria*, § 72, și *Letellier*, § 51, citate anterior).

100. În fine, Curtea observă că, în toate hotărârile în discuție, instanțele interne au prelungit arestarea preventivă a reclamantului printr-o formulă globală care îi privea în egală măsură pe partea interesată și pe coinalculpatul său, fără a răspunde argumentelor invocate separat de fiecare dintre aceștia și fără a ține cont de situația lor deosebită. Ea consideră că o astfel de abordare este incompatibilă cu garanțiile prevăzute de art. 5 § 3 din Convenție, în măsura în care permite menținerea mai multor persoane în detenție fără a analiza, de la caz la caz, motivele ce justifică necesitatea prelungirii detenției (vezi, *mutatis mutandis*, *Dolgova împotriva Rusiei*, nr. 11.886/05, § 49, 2 martie 2006).

101. Având în vedere considerentele de mai sus, Curtea apreciază că, prin aceea că nu au prezentat fapte concrete în ceea ce privește riscurile antrenate în caz de punere în libertate a părții interesate și prin faptul că nu au ținut cont de măsurile alternative, precum și prin faptul că au ales să se sprijine în principal pe gravitatea faptelor comise și să nu analizeze individual situația reclamantului, autoritățile nu au oferit motive „relevante și suficiente“ pentru a justifica necesitatea de a-l menține în arest preventiv în perioada în discuție. În aceste circumstanțe, nu mai este necesar să se mai cerceteze și dacă autoritățile naționale competente au manifestat o „diligență specială“ în continuarea procedurii (*Dolgova*, citată anterior, § 50 in fine).

102. Rezultă că a avut loc încălcarea art. 5 § 3 din Convenție.

III. Asupra pretinselor încălcări ale art. 6 §§ 1 și 3 din Convenție

103. Reclamantul se plânge de inechitatea procedurii penale în fața Curții de Casație, cu motivarea că, fără a-l audia sau a asculta martorii, aceasta l-a condamnat la data de 18 iunie 2004 în baza unor probe considerate insuficiente și contradictorii de către Curtea de Apel București în hotărârea de achitare pronunțată în primă instanță și, în principal, în baza denunțării făcute de C.J., fără a fi asistat de către un interpret. Pe de altă parte, Curtea de Casație nu a sancționat cu nulitatea recursul formulat de un alt parchet decât PNA competent și nu i-a aplicat circumstanțe atenuante la stabilirea pedepsei sale, ca urmare a refuzului său de a se autoincrimina. Reclamantul susține o încălcare a art. 6 § 1 și § 3 lit. d) din Convenție, care prevede următoarele în partea sa relevantă:

„1. Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil (...) a cauzei sale, de către o instanță (...) care va hotărî (...) asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptate împotriva sa.

(...)

3. Orice acuzat are, în special, dreptul (...)

d)să întrebe sau să solicite audierea martorilor acuzării și să obțină citarea și audierea martorilor apărării în aceleași condiții ca și martorii acuzării (...)

A. Asupra admisibilității

104. Curtea constată că această parte a cererii nu este în mod vădit neîntemeiată în sensul art. 35 § 3 din Convenție. Pe de altă parte, Curtea constată că aceasta nu este afectată de niciun alt motiv de inadmisibilitate. Prin urmare, o declară admisibilă.

B. Asupra fondului

105. În ceea ce privește absența ascultării reclamantului de către Curtea Supremă de Justiție, Guvernul precizează că este conștient de jurisprudența Curții pornind de la Cauza *Constantinescu împotriva României* (nr. 28.871/95, CEDO 2000-VIII) și atrage atenția asupra modificării CPP (paragraful 45 de mai sus). În ceea ce privește faptul că aceeași Curte de Casație nu a audiat direct martorii acuzării și pe cei ai apărării, Guvernul observă că acești martori fuseseră audiați în primă instanță și că partea interesată nu a solicitat din partea Curții de Casație să îi audieze din nou și consideră că soluția de condamnare a reclamantului nu se întemeia exclusiv sau într-un mod determinant pe aceste mărturii, ci pe ansamblul dosarului.

106. Reclamantul face trimitere la hotărârea Constantinescu citată anterior și subliniază caracterul similar al capătului de cerere întemeiat, în speță, pe absența ascultării sale de către Curtea de Casație, în condițiile în care s-a declarat nevinovat și a fost achitat în primă instanță. În ceea ce privește faptul că a fost condamnat de Curtea de Casație fără ca aceasta să asculte martorii și, în special, pe C.J., care l-a denunțat, reclamantul face referire la *Cauza Ekbatani împotriva Suediei* (Hotărârea din 26 mai 1988, seria A nr. 134, p. 14, § 32), subliniind că instanța care statuează în ultimă instanță asupra chestiunilor de fapt și de drept are obligația să asculte reclamantul. Pe de altă parte, reclamantul susține că a fost achitat în primă instanță, că ședința de judecată din 10 iunie 2004 s-a referit exclusiv la admisibilitatea recursului parchetului și că era de datoria Curții de Casație să respecte cerințele procesului echitabil și să procedeze la o nouă audiere a martorilor, dacă ar fi decis, după audierea în cauză, să caseze hotărârea de achitare și să pronunțe o decizie pe fondul cauzei, fără a retrimite dosarul pentru o nouă judecată în primă instanță.

107. Curtea reamintește că a statuat deja că soluția de condamnare a unui acuzat pentru prima oară în ultimă instanță doar de către o instanță care, fără să îl audieze, a fost investită să judece cauza în discuție, în fapt și în drept, și a analizat problematica vinovăției sau nevinovăției părții interesate care susține că nu a comis fapta considerată infracțiune penală, încalcă echitatea procedurii garantate de art. 6 § 1 din Convenție (vezi, printre altele, *Ekbatani împotriva Suediei*, Hotărârea din 26 mai 1988, seria A nr. 134, § 32;

Constantinescu, citată anterior, §§ 59-61; și *Mircea împotriva României*, nr. 41.250/02, § 48 și următoarele, 29 martie 2007).

108. După ce a analizat toate elementele care i-au fost supuse atenției, Curtea consideră, alături de părți, că situația în speță este similară. Într-adevăr, prin Decizia sa din 18 iunie 2004, Curtea de Casație l-a condamnat pe reclamant fără să îl audieze, deși a judecat cauza în fapt și în drept și a casat hotărârea de achitare pronunțată în primă instanță de Curtea de Apel București. În acest sens, pentru respectarea garanțiilor de echitate a procedurii, Curtea de Casație ar fi trebuit să îl audieze pe reclamantul prezent în timpul dezbaterilor, luând măsuri pozitive în acest scop, sau să se asigure, dacă era cazul, că acesta renunțase la acest drept în mod neechivoc și că o astfel de renunțare era însoțită de garanțiile necesare și nu afecta niciun interes public (vezi, *mutatis mutandis*, *Constantinescu*, citată anterior, § 59, și *Botten împotriva Norvegiei*, Hotărârea din 9 februarie 1996, Culegere 1996-I, § 53). Or, Curtea observă că Guvernul nu susține că ar fi existat o renunțare din partea reclamantului la dreptul său de a fi audiat personal. În plus, exprimându-și satisfacția față de modificările CPP prezentate de Guvern, care prevăd ca instanțele care statuează asupra recursului trebuie să audieze acuzatul într-o astfel de situație. Curtea observă că aceste modificări au intrat în vigoare la data de 6 septembrie 2006, adică după decizia pronunțată în speță de Curtea de Casație.

109. Prin urmare, Curtea apreciază că, având în vedere natura chestiunilor pe care Curtea de Casație ar fi trebuit să le analizeze, condamnarea reclamantului pronunțată fără ca el să fie audiat personal și, mai mult, după o hotărâre de achitare pronunțată în primă instanță, este contrară cerințelor unui proces echitabil. Prin urmare, a avut loc încălcarea art. 6 § 1 din Convenție.

110. Ținând cont de constatarea încălcării dreptului reclamantului la un proces echitabil, Curtea apreciază că nu este necesar să mai analizeze pe fond celelalte capete de cerere invocate de partea interesată și care se referă toate la procedura în fața Curții de Casație (vezi, printre altele, *Mircea*, citată anterior, § 55, și *Muttillainen împotriva Finlandei*, nr. 8.358/02, § 28, 22 mai 2007).

IV. Asupra pretinselor încălcări ale art. 8 din Convenție

111. Reclamantul invocă mai multe încălcări ale dreptului său la respectarea vieții private și de familie, care decurg din interceptarea convorbirilor sale telefonice și supravegherea sa ilegală de către serviciile speciale în perioada 15-23 iulie 2002, din suspendarea sa din funcția de polițist în temeiul art. 65 din Legea nr. 360/2002 și din faptul că, în urma Deciziei Curții de Casație din 18 iunie 2004, i s-a interzis în mod automat exercitarea drepturilor sale părintești asupra copilului său minor în timpul executării pedepsei cu închisoarea. El invocă art. 8 din Convenție, care prevede următoarele:

„1. Orice persoană are dreptul la respectarea vieții sale private și de familie, a domiciliului său și a corespondenței sale.

2. Nu este admis amestecul unei autorități publice în exercitarea acestui drept decât în măsura în care acest amestec este prevăzut de lege și dacă constituie o măsură care, într-o societate democratică, este necesară pentru securitatea națională, siguranța publică, bunăstarea economică a țării, apărarea ordinii și prevenirii faptelor penale, protejarea sănătății sau a moralei, ori protejarea drepturilor și libertăților altora.”

A. Asupra pretinsei încălcări rezultând din interceptarea și înregistrarea convorbirilor telefonice și din supravegherea sa de către serviciile speciale

1. Interceptarea și înregistrarea convorbirilor telefonice

a) Asupra admisibilității

112. Părțile nu au prezentat observații în acest sens.

113. Curtea constată că acest capăt de cerere nu este în mod vădit neîntemeiat în sensul art. 35 § 3 din Convenție. Pe de altă parte, Curtea constată că acesta nu este afectat de niciun alt motiv de inadmisibilitate. Prin urmare, îl declară admisibil.

b) Asupra fondului

(i) Argumentele părților

114. Reclamantul consideră că interceptarea și înregistrarea convorbirilor sale telefonice de către serviciile speciale în temeiul autorizațiilor procurorului din 15 și 18 iulie 2002 constituie o ingerință care nu este prevăzută de lege în sensul art. 8 § 2 din Convenție. În acest sens, el invocă lipsa de precizie a art. 91¹-91⁴ din CPP, astfel cum erau redactate la data evenimentelor. În orice caz, el contestă necesitatea ingerinței, considerând că garanțiile prevăzute la data respectivă de CPP în materie erau insuficiente. În mod special, el arată că procurorul militar care a autorizat ingerința nu oferea garanții de independență și de imparțialitate, că CPP nu prevedea controlul autorizației în cauză și că nu exista posibilitatea ca acuzatul să consulte acea parte a înregistrărilor neinclusă în procesul-verbal care consemna conversațiile considerate relevante de către instanță și nici obligația autorităților de a informa, înainte de încheierea urmăririi penale, persoana care făcuse obiectul unei măsuri de interceptare, spre deosebire de ceea ce prevedeau art. 91² alin. 4 și art. 91³ alin. 6 după modificarea CPP din 2003 (vezi *Dumitru Popescu*, citată anterior, § 45).

115. În ceea ce privește lipsa de necesitate a ingerinței, reclamantul subliniază că autorizația procurorului din 15 iulie 2002 nu preciza cu exactitate posturile telefonice supuse interceptării convorbirilor telefonice, deoarece conținea expresia „de asemenea“, și că cele două autorizații din 15 și 18 iulie 2002 nu justificau necesitatea ingerinței în raport cu alte mijloace pe care parchetul le-ar fi putut utiliza. El consideră că autoritățile puteau, în acest mod, să asculte mai multe posturi telefonice pe care le folosea el sau familia lui. Susținând că a fost condamnat în baza conversației telefonice din 17 iulie 2002, a cărei interceptare în baza autorizației din 15 iulie 2002 susține că este ilegală, el arată că a invocat în mai multe rânduri, dar fără succes, caracterul abuziv al interceptării acestor conversații (paragrafele 23 și 31 in fine, de mai sus).

116. Guvernul susține că ingerința în discuție era prevăzută de lege, și anume de art. 91¹-91⁴ din CPP, și că aceste prevederi conțin garanții suficiente în ceea ce privește natura, amploarea și durata măsurilor de interceptare, motivele necesare pentru a permite astfel de măsuri și autoritățile competente să le dispună, să le execute și să le controleze, și menționează tipul de recurs ce exista în dreptul intern, modul de consemnare a conținutului conversațiilor și posibilitatea de a verifica mijlocul de probă respectiv. Guvernul consideră că, în speță, ingerința era necesară, interceptarea convorbirilor telefonice fiind realizată în scopul prevenirii și pedepsirii infracțiunilor, și că era, de asemenea, proporțională cu scopul legitim urmărit, având în vedere că autoritățile nu ar fi putut obține informațiile respective prin mijloace mai puțin restrictive ale dreptului reclamantului la respectarea vieții sale private.

(ii) Aprecierea Curții

α) Asupra existenței unei ingerințe

117. Convorbirile telefonice fiind cuprinse în noțiunile de „viață privată“ și „corespondență“ în sensul art. 8 § 1 menționat mai sus, interceptarea lor, memorarea datelor astfel obținute și eventuala lor utilizare în cadrul urmăririi penale îndreptate împotriva reclamantului reprezintă o „ingerință a unei autorități publice“ în exercitarea dreptului pe care îl garantează art. 8 (vezi, printre altele, hotărârile *Malone împotriva Regatului Unit* din 2 august 1984, seria A nr. 82, p. 30, § 64; *Kruslin împotriva Franței și Huvig împotriva Franței* din 24 aprilie 1990, seria A nr. 176-A și 176-B, p. 20, § 26, și p. 52, § 25, *Halford împotriva Regatului Unit* din 25 iunie 1997, Culegere 1997-III, pp. 1016-1017, § 48). De altfel, acest aspect nu a generat controverse în speță.

β) Asupra justificării ingerinței

• Ingerința era „prevăzută de lege“?

118. În acest sens trebuie amintit că expresia „prevăzută de lege“ presupune nu numai respectarea dreptului intern, ci se referă și la calitatea legii, care trebuie să fie compatibilă cu principiul supremației dreptului (*Khan împotriva Regatului Unit*, nr. 35.394/97, § 26, CEDO 2000-V). În contextul supravegherii secrete exercitate de autoritățile publice, dreptul intern trebuie să ofere o protecție împotriva ingerinței arbitrare în exercitarea dreptului unui individ protejat prin art. 8. Mai mult decât atât, legea trebuie să utilizeze termeni suficient de clari pentru a le indica indivizilor în mod suficient în ce circumstanțe și în ce condiții abilitază autoritățile publice să ia astfel de măsuri secrete [*Malone*, citată anterior, § 67; *Weber și Saravia împotriva Germaniei* (dec.), nr. 54.934/00, § 93, CEDO 2006-...]. Dacă nu putem niciodată, indiferent care ar fi sistemul, să îndepărtăm complet eventualitatea acțiunii ilegale a unui funcționar necinstit, neglijent sau cu exces de zel, atunci probabilitatea unei astfel de acțiuni și garanțiile oferite pentru a se proteja împotriva sa sunt cele care contează în scopul controlului efectuat de Curte în speță (*Klass și alții împotriva Germaniei*, Hotărârea din 6 septembrie 1978, seria A nr. 28, § 59).

119. În speță, Curtea observă că părțile sunt ambele de acord cu faptul că temeiul legal al ingerinței era constituit de art. 91¹-91⁴ din CPP, reclamantul contestând caracterul „previzibil“ al prevederilor legale în discuție și, în special, lipsa, la data evenimentelor, a unor garanții suficiente împotriva arbitrarului.

120. Curtea reamintește că a analizat deja prevederile legale în materie de interceptare a convorbirilor telefonice în vigoare în România înainte de modificarea CPP prin Legea nr. 281/2003 într-o cauză în care a constatat că analiza detaliată a cerințelor legislației românești aplicabile și a obstacolelor de fapt întâlnite eventual de orice persoană care se consideră lezată printr-o măsură de interceptare a convorbirilor sale dezvăluie insuficiențe incompatibile cu gradul minim de protecție cerut de supremația dreptului într-o societate democratică (*Dumitru Popescu*, citată anterior, § 69 în fine și următoarele). Cu toate acestea, este important să observăm că, în cauza de față, analiza Curții s-a referit în același timp la prevederile relevante din Legea nr. 51/1991 privind siguranța națională, punerea sub ascultare în speță fiind întemeiată pe art. 13 din această lege și pe articolele menționate mai sus din CPP, care constituiau dreptul comun în materie și completau Legea nr. 51/1991 citată anterior. Prin urmare, Curtea consideră necesar în speță să analizeze mai jos existența garanțiilor impuse de articolul 8 § 2 din Convenție exclusiv în lumina art. 91¹-91⁴ din CPP.

121. Ca măsuri de protecție minime, necesare pentru a evita abuzurile, care trebuie să figureze în lege, jurisprudența Curții menționează: definirea categoriilor de persoane susceptibile să fie puse sub ascultare judiciară; natura infracțiunilor care o pot ocaziona; stabilirea unei limite pentru durata executării măsurii; condițiile de întocmire a proceselor-verbale de sinteză care consemnează conversațiile interceptate; măsurile de precauție ce trebuie luate pentru a comunica înregistrările efectuate, intacte și complete, în vederea eventualului control de către judecător și de către apărare; circumstanțele în care poate sau trebuie să se facă ștergerea sau distrugerea benzilor respective, în special după o neîncepere a urmăririi sau după o punere în libertate (*Valenzuela Contreras împotriva Spaniei*, Hotărârea din 30 iulie 1998, Culegere 1998-V, § 46 în fine, p. 1925). De asemenea, trebuie luate în considerare și alte garanții, precum cea care prevede că măsura trebuie să fie autorizată și că punerea sa în aplicare trebuie să fie controlată de către o autoritate independentă, în special de către un magistrat (*Kruslin*, citată anterior, § 34, și *Dumitru Popescu*, citată anterior, § 70-77).

122. Curtea observă mai întâi că la data evenimentelor procurorul competent putea autoriza interceptarea și înregistrarea convorbirilor telefonice dacă, în prezența unor indicii

convingătoare privind pregătirea sau comiterea unei infracțiuni pentru care are loc o urmărire penală *ex officio*, această măsură părea „utilă” aflării adevărului (art. 91¹ din CPP). Ea observă că în dreptul român, pentru majoritatea infracțiunilor, în ciuda gravității lor, urmărirea penală se declanșează *ex officio*, cu excepția celor pentru care CPP prevede necesitatea unei plângeri penale prealabile a victimei sau a sesizării sau acordului unei autorități competente (infracțiuni comise de membrii Guvernului, anumite infracțiuni referitoare la disciplina militară etc.). Îndeosebi, Curtea observă că măsura în discuție era de competența exclusivă a procurorului și că, în speță, procurorul care autorizase interceptarea convorbirilor telefonice utilizate ulterior ca mijloace de probă a redactat și rechizitoriul de trimitere în judecată a reclamantului. Era vorba, în mod cert, de o măsură care aducea o gravă atingere dreptului la respectarea vieții private a particularilor și care era lăsată la discreția procurorului. Or, Curtea reamintește că a constatat deja lipsa de independență a procurorilor români care, acționând în calitate de magistrați ai Ministerului Public, nu îndeplineau cerința de independență față de Executiv (*Dumitru Popescu*, citată anterior, § 71).

123. Curtea mai reamintește că a constatat absența, la data evenimentelor, a oricărui control a priori al autorizației procurorului din partea unui judecător sau a unei alte autorități independente, precum și a oricărui control a posteriori a temeiniciei autorizației respective (*Dumitru Popescu*, citată anterior, §§ 72-76). Aceasta observă că Guvernul nu a prezentat niciun element susceptibil să o conducă la o concluzie diferită în speță. În acest sens trebuie menționat că, după ce au apreciat, într-o primă fază, că reclamantul nici măcar nu era victima unei ingerințe rezultând din interceptarea convorbirilor sale telefonice, instanțele interne nu au răspuns în niciun mod la argumentele acestuia referitoare, printre altele, la ilegalitatea ingerinței respective (paragrafele 23 și 33 de mai sus).

124. În continuare, Curtea constată că CPP nu obliga procurorul să precizeze în autorizație numerele de telefon puse sub ascultare, care nu trebuiau să figureze decât în procesele-verbale redactate după înregistrarea convorbirilor telefonice (*Dumitru Popescu*, citată anterior, §§ 44 și 78). În speță, aceasta observă că Autorizația din 15 iulie 2002, deși făcea referire la interceptarea convorbirilor telefonice ale reclamantului, ale lui R.P. și C.J., dispunea punerea sub ascultare „de asemenea” a telefoanelor mobile ale acestora, astfel încât obiectul autorizației nu era clar delimitat. În fine, Curtea observă că la data evenimentelor art. 91¹-91⁴ din CPP nu conțineau nicio precizare referitoare la circumstanțele în care informațiile obținute prin ascultări telefonice puteau fi distruse (*Dumitru Popescu*, citată anterior, § 79, și *Kruslin*, citată anterior, § 35).

125. Constatând mai sus absența, la data evenimentelor, în prevederile interne relevante a mai multor garanții minime necesare pentru a evita abuzurile autorităților într-o problemă atât de sensibilă cum este cea a ascultărilor telefonice, Curtea consideră că nu este necesar să analizeze respectarea celorlalte măsuri de protecție pentru a constata că prevederile în discuție prezentau carențe incompatibile cu gradul minim de protecție cerut de supremația dreptului într-o societate democratică. Desigur, aceste prevederi au fost modificate în special prin Legea nr. 281/2003 în scopul de a prevedea numeroase garanții în materie de interceptare și de transcriere a convorbirilor, de arhivare a datelor relevante și de distrugere a celor care sunt lipsite de relevanță (*Dumitru Popescu*, citată anterior, §§ 45-46 și 82), însă acest nou cadru legislativ, ulterior faptelor în speță, nu poate influența concluzia Curții în cauza de față.

126. Prin urmare, a avut loc încălcarea art. 8 din Convenție.

2. Supravegherea de către serviciile speciale

a) Argumentele părților

127. Reclamantul consideră că supravegherea secretă de către serviciile speciale al căror obiect l-a făcut în data de 22 și 23 iulie 2002 constituie o ingerință în dreptul la

respectarea vieții sale private și susține că această măsură nu avea temei legal, remarcând că nici procurorul, la data de 22 iulie 2002, nici Guvernul în observațiile sale nu indică vreunul. În ceea ce privește înregistrarea de imagini prevăzută de art. 91⁵ din CPP la care face trimitere Guvernul, el constată că acestea nu au existat în speță, având în vedere că autoritățile nu i-au specificat vreodată existența unor astfel de înregistrări.

128. În observațiile sale, Guvernul prezintă simultan argumentele sale privind înregistrarea convorbirilor telefonice și înregistrarea de imagini, fără a contesta existența unei ingerințe sau a oferi detalii legate de eventualele fotografii cu reclamantul făcute de autorități. În ceea ce privește supravegherea părții interesate, el consideră că obținerea de imagini presupunea supravegherea activităților reclamantului și că cererea parchetului din 22 iulie 2002 se baza implicit pe autorizația din 15 iulie 2002 privind înregistrarea de imagini. El observă că reclamantul nu a fost supravegheat în ziua de 23 iulie 2002, deoarece în acea zi serviciile speciale au organizat prinderea în flagrant delict a lui R.P. În sfârșit, în ceea ce privește legalitatea și proporționalitatea ingerinței, Guvernul face trimitere la argumentele prezentate anterior privind punerea sub ascultare.

b)Aprecieri Curții

129. „Viața privată” este o noțiune largă care nu se pretează unei definiții exhaustive. Această prevedere protejează, printre altele, dreptul la identitatea și la dezvoltarea personală, precum și dreptul oricărui individ de a lega și de a dezvolta relații cu semenii și cu lumea exterioară. Există așadar o zonă de interacțiune între individ și ceilalți care, chiar într-un context public, poate intra în sfera „vieții private”. În acest sens, în Hotărârea *P.G. și J.H. împotriva Regatului Unit* (nr. 44.787/98, § 57, CEDO 2001-IX), Curtea a mai observat și următoarele:

„Un anumit număr de elemente sunt luate în considerare atunci când trebuie să se stabilească dacă viața privată a unei persoane este atinsă de măsuri luate în afara domiciliului său sau a spațiilor sale private. Deoarece în anumite ocazii oamenii desfășoară cu bună știință sau intenționat activități care sunt sau pot fi înregistrate sau raportate public, ceea ce un individ este îndreptățit în mod rezonabil să se aștepte în ceea ce privește respectarea vieții sale private poate constitui un factor important, deși nu neapărat decisiv. O persoană care merge pe stradă va fi desigur văzută de orice altă persoană aflată și ea în același loc. Observarea acestei scene publice prin mijloace tehnice (de exemplu un agent de securitate care supraveghează cu ajutorul unui sistem de televiziune cu circuit închis) are un caracter similar. În schimb, realizarea unei înregistrări sistematice sau permanente a unor astfel de elemente care aparțin domeniului public poate conduce la aprecieri vizând viața privată.”

130. Supravegherea faptelor și gesturilor unei persoane într-un loc public prin intermediul unui dispozitiv de fotografiere care nu memorează datele vizuale nu constituie, în sine, o formă de ingerință în viața privată (vezi, de exemplu, *Herbecq și alții împotriva Belgiei*, cererile nr. 32.200/96 și 32.201/96, Decizia Comisiei din 14 ianuarie 1998, DR 92-A, p. 92). În schimb, culegerea sistematică de astfel de date și memorarea lor pot ridica probleme referitoare la viața privată (vezi, de exemplu, hotărârile *Rotaru împotriva României* [MC], nr. 28.341/95, §§ 43-44, CEDO 2000-V și *Amann împotriva Elveției* [MC] nr. 27.798/95, §§ 65-67, CEDO 2000-II). Pe de altă parte, după analiza mijloacelor legislative și jurisdicționale puse la dispoziția unui reclamant, Curtea a constatat respectarea de către autorități a obligațiilor lor pozitive care decurg din respectarea efectivă a vieții private într-o cauză în care partea interesată a făcut obiectul unei supravegheri vizuale, care includea și efectuarea de fotografii și imagini video de către detectivi particulari angajați de o companie de asigurări [*Verlière împotriva Elveției* (dec.), nr. 41.593/98, CEDO 2001-VII].

131. În speță, Curtea observă că efectuarea și înregistrarea de imagini cu reclamantul au fost autorizate de către un procuror la data de 15 iulie 2002 și că, ulterior, parchetul a

solicitat asistența serviciilor speciale pentru supravegherea activităților părții interesate în zilele de 22 și 23 iulie 2002, indicând numărul de înmatriculare al mașinii acestuia. Părțile au convenit că reclamantul a fost supravegheat cel puțin în ziua de 22 iulie 2002. Dacă Guvernul precizează că această supraveghere a avut drept scop obținerea de imagini, reclamantul a atras atenția că nu au existat înregistrări de imagini și susține că a avut loc o ingerință în dreptul la respectarea vieții sale private prin simplul fapt al supravegherii sale de către serviciile speciale.

132. Curtea constată că operațiunile de supraveghere vizau observarea activităților reclamantului și ale lui R.P. și, eventual, înregistrarea foto și video a acestora (paragraful 9 de mai sus). Pe de altă parte, trebuie menționat că părțile nu au oferit niciun element care să dea de înțeles că activitățile supravegheate s-au desfășurat în altă parte decât în locuri accesibile publicului. Luând act de poziția Guvernului, Curtea nu poate neglija observația reclamantului relativ la inexistența unei înregistrări de imagini în privința sa, având în vedere că partea interesată a avut acces la întregul dosar penal, și apreciază că nu este cazul să speculeze asupra acestei chestiuni. În orice caz, Curtea constată că plângerea reclamantului se referă la supravegherea de către serviciile speciale care ar constitui, în sine, o ingerință în dreptul la respectarea vieții sale private. Or, făcând trimitere la jurisprudența citată anterior și la circumstanțele speței, Curtea apreciază că simpla supraveghere a activităților reclamantului care s-au desfășurat în public, pe o scurtă durată de timp, fără ca autoritățile să înregistreze și să memoreze datele vizuale observate, nu poate constitui prin ea însăși o formă de ingerință în viața privată.

133. Rezultă că acest capăt de cerere trebuie respins ca vădit neîntemeiat, în conformitate cu art. 35 §§ 3 și 4 din Convenție.

B. Asupra pretensei încălcări rezultând din suspendarea reclamantului din funcția sa de ofițer de poliție

134. Guvernul susține în primul rând că suspendarea din funcție nu intră în sfera de aplicare a art. 8 din Convenție, care nu trebuie să se aplice *ratione materiae* în speță. În subsidiar, acesta consideră că măsura în cauză era prevăzută de lege, și anume de art. 65 din Legea nr. 360/2002, astfel cum a fost modificat prin OUG nr. 89/2003, și că urmarea scopul legitim de a proteja instituția poliției împotriva pericolului de continuare de către partea interesată a activității infracționale de care era acuzată. Pe de altă parte, această măsură era, de asemenea, proporțională cu scopul menționat mai sus, deoarece art. 65 citat anterior prevedea repunerea reclamantului în drepturile sale, precum și despăgubirea sa pentru prejudiciul suferit ca urmare a suspendării, în cazul unei soluții de neîncepere a urmăririi penale sau de achitare.

135. După ce a invocat inițial, sub forma unui capăt de cerere, suspendarea sa din funcția de polițist în pofida Deciziei de achitare din 18 martie 2003, reclamantul precizează în observațiile sale că denunță menținerea unei astfel de măsuri chiar și după decizia citată anterior, ceea ce a avut consecințe disproporționate asupra vieții sale private. Ca răspuns la excepția Guvernului, reclamantul face trimitere la Decizia de admisibilitate a Curții în Cauza *Karov împotriva Bulgariei* (nr. 45.964/98, 1 februarie 2005). Fără a contesta temeiul legal invocat de Guvern, el atrage atenția asupra faptului că, după modificarea sa prin OUG nr. 89/2003, art. 65 din Legea nr. 360/2002 nu mai respectă cerința de necesitate într-o societate democratică și de proporționalitate între mijloacele folosite și scopul urmărit.

136. Curtea reamintește că, deși a statuat că noțiunea de „viață privată” nu exclude, în principiu, activitățile de natură profesională sau comercială, deoarece în domeniul muncii oamenii stabilesc un număr mare de relații cu lumea exterioară (*Niemietz împotriva Germaniei*, Hotărârea din 16 decembrie 1992, seria A nr. 251-B, § 29), aceasta a precizat și că refuzul de angajare în funcția publică nu poate să constituie, ca atare, fundamentul unei plângeri întemeiate pe Convenție (hotărârile *Glaserapp împotriva Germaniei* și *Kosiek*

împotriva Germaniei din 28 august 1986, seria A nr. 104, p. 26, § 49, și, respectiv, seria A nr. 105, p. 20, § 35). Curtea a reafirmat acest principiu în Hotărârea *Vogt împotriva Germaniei* din 26 septembrie 1995 (seria A nr. 323, pp. 22-23, §§ 43-44). Pe de altă parte, în Cauza *Thlimmenos împotriva Greciei* ([MC], nr. 34.369/97, § 41, CEDO 2000-IV), în care reclamantul nu fusese numit expert contabil din cauza unei condamnări anterioare, Curtea a hotărât că prin Convenție nu se garantează dreptul de a alege o anumită profesie.

137. Curtea observă că reclamantul se plânge de suspendarea sa temporară din funcția de ofițer de poliție în cursul unei proceduri penale în care era acuzat de fapte de luare de mită. Or, Curtea reamintește că orice procedură penală are anumite repercusiuni asupra vieții private și de familie a individului supus acesteia, dar care nu încalcă art. 8 din Convenție dacă nu depășesc consecințele normale și inevitabile într-o asemenea situație [vezi, printre altele, *Sannino împotriva Italiei* (decizie parțială), nr. 30.961/03, 24 februarie 2005]. Pe de altă parte, constatând că partea interesată nu susține că măsura de care se plânge ar fi împiedicat-o să găsească un loc de muncă în domeniul privat, Curtea arată că prezenta cauză se distinge de aceea în care a statuat că interdicția de a ocupa un număr mare de posturi în sectorul privat aduce atingere „vieții private“ (*Sidabras și Džiautas împotriva Lituaniei*, nr. 55.480/00 și 59.330/00, §§ 47-48, CEDO 2004-VIII) și chiar de aceea în care a admis că este posibil ca suspendarea temporară din funcția de ofițer de poliție, combinată cu refuzul de a accepta demisia părții interesate, să îi fie afectat reclamantului „viața privată“, însă fără a încălca art. 8 din Convenție (*Karov împotriva Bulgariei*, nr. 45.964/98, §§ 88-89, 16 noiembrie 2006). 1

38. Raportându-se exclusiv la suspendarea temporară din funcția publică în urma punerii în mișcare a acțiunii penale împotriva reclamantului pentru fapte pe care le-ar fi comis în calitatea sa de polițist, Curtea apreciază, în lumina jurisprudenței menționate mai sus, că măsura în discuție nu poate fi analizată, în ciuda neplăcerilor pe care le-ar fi putut cauza, drept o ingerință în dreptul părții interesate la respectarea vieții sale private, în sensul art. 8 § 2 din Convenție.

139. Prin urmare, Curtea consideră că trebuie să admită excepția Guvernului și să decidă că acest capăt de cerere este incompatibil *ratione materiae* cu prevederile Convenției în sensul art. 35 § 3 și trebuie respins în conformitate cu art. 35 § 4.

C. Asupra interzicerii drepturilor părintești asupra copilului său minor în timpul executării pedepsei cu închisoarea

1. Asupra admisibilității

140. Curtea constată că acest capăt de cerere nu este vădit neîntemeiat în sensul art. 35 § 3 din Convenție. Pe de altă parte, Curtea constată că acesta nu este afectat de niciun alt motiv de inadmisibilitate. Prin urmare, îl declară admisibil.

2. Asupra fondului

141. Guvernul evidențiază modificarea Codului penal prin Legea nr. 278/2006, aplicarea pedepsei accesorii constând în interdicția dreptului prevăzut de art. 64 lit. d) fiind din acel moment lăsată la aprecierea instanțelor judecătorești sesizate cu procedura penală împotriva acuzatului (paragraful 49 de mai sus), și oferă exemple din anul 2005 de aplicare de către instanțele interne a Hotărârii Sabou și Pîrcalab împotriva României, pronunțată de Curte în materie (nr. 46.572/99, 28 septembrie 2004). Mai mult decât atât, Guvernul roagă Curtea să țină cont de faptul că măsura în discuție nu i-a fost aplicată reclamantului decât între 18 iunie 2004, data deciziei Înaltei Curți de Casație și Justiție, și 27 septembrie 2005, data liberării sale condiționate.

142. Făcând trimitere la Cauza Sabou și Pîrcalab, citată anterior, reclamantul a atras atenția asupra faptului că a fost condamnat prin Decizia din 18 iunie 2004, citată anterior, la o pedeapsă accesorie, aplicată în mod automat, constând în interzicerea exercitării drepturilor sale părintești în timpul executării pedepsei cu închisoarea, deși infracțiunile

pentru care a fost condamnat nu aveau nicio legătură cu aspectele vizând autoritatea părintească. Pe de altă parte, considerând că durata în cauză nu este derizorie, el susține că, în ciuda eliberării sale condiționate, niciun tribunal nu l-a exonerat până în prezent de pedepsele accesorii legate de executarea pedepsei sale.

143. În ceea ce privește interdicția automată a exercitării drepturilor părintești în temeiul art. 64 și 71 din Codul penal, astfel cum erau redactate la data evenimentelor, Curtea reamintește că a statuat deja că aplicarea unei astfel de măsuri, prin efectul legii, fără ca instanțele judecătorești să controleze tipul infracțiunii și interesul minorilor, nu poate răspunde unei cerințe primordiale care ține de interesele copiilor și, prin urmare, să urmărească un scop legitim, cum este protecția sănătății, a moralei sau a educației minorilor. Astfel, Curtea a constatat încălcarea dreptului la respectarea vieții de familie, garantat de art. 8 din Convenție (*Sabou și Pîrcalab*, citată anterior, §§ 48-49).

144. Analizând elementele care i-au fost supuse atenției, Curtea consideră că Guvernul nu a expus niciun element de fapt sau argument care să poată conduce la o concluzie diferită în cazul de față. În mod special, aceasta observă că infracțiunile de luare de mită și de sustragere de documente pentru care a fost condamnat reclamantul nu aveau nicio legătură cu chestiunile referitoare la autoritatea părintească și că, în niciun moment, nu s-a susținut o lipsă de îngrijire sau de rele tratamente din partea sa față de copilul său minor, interdicția în discuție decurgând în mod automat și absolut din articolele menționate mai sus din Codul penal. Mai mult decât atât, dacă exemplele de jurisprudență oferite de Guvern și modificarea Codului penal sunt demne de remarcat, aceste elemente ulterioare faptelor relevante nu ar putea să determine Curtea să ajungă la o concluzie diferită în speță.

145. Prin urmare, a avut loc încălcarea art. 8 din Convenție.

V. Asupra pretinsei încălcări a art. 3 din Protocolul nr. 1

146. Reclamantul se plânge că nu a fost în măsură să voteze la alegerile parlamentare și prezidențiale din anul 2004 din cauza condamnării sale la pedeapsa cu închisoarea însoțită de pedeapsa accesorie a interdicției dreptului de vot. Acesta invocă art. 3 din Protocolul nr. 1, care prevede următoarele:

„Înaltele părți contractante se angajează să organizeze, la intervale rezonabile, alegeri libere cu vot secret, în condițiile în care asigură libera exprimare a opiniei poporului cu privire la alegerea corpului legislativ.”

A. Asupra admisibilității

147. Curtea constată că acest capăt de cerere nu este vădit neîntemeiat în sensul art. 35 § 3 din Convenție. Pe de altă parte, Curtea constată că acesta nu este afectat de niciun alt motiv de inadmisibilitate. Prin urmare, îl declară admisibil.

B. Asupra fondului

148. Guvernul recunoaște că interdicția de a vota, impusă reclamantului în urma condamnării sale prin decizia Înaltei Curți de Casație și Justiție din 18 iunie 2004, a constituit o ingerință în dreptul său prevăzut la art. 3 din Protocolul nr. 1. Cu toate acestea, Guvernul susține că această ingerință era prevăzută de lege, și anume de art. 64 lit. a) și art. 71 din Codul penal, și că urmările scopurile legitime de prevenire a infracțiunilor, de pedepsire a infractorilor și de respectare a statului de drept, persoanele care au încălcat regulile societății fiind lipsite de dreptul de a-și exprima opinia asupra elaborării acestor reguli în timpul executării pedepsei lor cu închisoarea. Guvernul consideră că măsura în discuție era proporțională cu scopul urmărit, deoarece nu afecta decât persoanele condamnate printr-o hotărâre definitivă, și nu pe cele aflate în stare de arest preventiv. Pe de altă parte, Guvernul face referire la un proiect din 2005 de modificare a Codului penal, care urmărea să abroge pedeapsa accesorie referitoare la interzicerea dreptului de a vota.

149. Făcând trimitere la *Cauza Hirst împotriva Regatului Unit* (nr. 2) [MC] (nr. 74.025/01, CEDO 2005-IX), reclamantul observă că, la fel ca și interzicerea drepturilor sale

părintești, interzicerea dreptului său de vot reiese direct din art. 64 din Codul penal, pe care Înalta Curte de Casație și Justiție l-a aplicat în mod automat, fără a aprecia în niciun mod justificarea sau proporționalitatea unei astfel de măsuri. El consideră că aspectele reținute de Curte referitoare la acest articol în *Cauza Sabou și Pîrcalab*, citată anterior, se aplică mutatis mutandis în speță.

150. Curtea observă că nu s-a contestat faptul că interdicția de a vota, care decurge în mod automat, din art. 64 lit. a) și art. 71 din Codul penal, ca urmare a condamnării reclamantului prin Decizia Înaltei Curți de Casație și Justiție din 18 iunie 2004, constituie o ingerință în dreptul său garantat de art. 3 din Protocolul nr. 1 și că această măsură era „prevăzută de lege“, și anume articolele menționate mai sus din Codul penal. Reiterând îndoielile față de eficiența recurgerii la interdicția de a vota pentru a atinge scopurile indicate de Guvern, Curtea admite că aceste scopuri nu pot fi calificate ca incompatibile prin ele însele cu dreptul garantat de art. 3 din Protocolul nr. 1 (vezi, *mutatis mutandis*, *Hirst*, citată anterior, § 75).

151. În ceea ce privește proporționalitatea ingerinței, Curtea reamintește că a statuat că o restricție globală a dreptului de vot al tuturor deținuților condamnați care își execută pedeapsa, care li se aplică automat, indiferent de durata pedepsei lor și independent de natura sau de gravitatea infracțiunii pe care au comis-o și de situația lor personală, depășește o marjă de apreciere acceptabilă, oricât de extinsă ar fi aceasta, și este incompatibilă cu art. 3 din Protocolul nr. 1 (*Hirst*, citată anterior, § 82).

152. Analizând elementele relevante, Curtea consideră că Guvernul nu a expus niciun element de fapt sau argument care să poată conduce la o altă concluzie în cazul de față. Aceasta observă că art. 64 lit. a) și art. 71 din Codul penal se aplicau în mod automat imediat după condamnarea definitivă a unui inculpat la o pedeapsă cu închisoarea, indiferent de natura și de gravitatea infracțiunii sau de situația personală a părții interesate.

153. Desigur, astfel cum a reamintit Curtea în cauza citată anterior, art. 3 din Protocolul nr. 1, care consfințește capacitatea individului de a influența compunerea corpului legislativ, nu exclude aplicarea unor restricții ale drepturilor electorale unui individ care, de exemplu, a comis grave abuzuri în exercitarea funcțiilor publice sau al cărui comportament a amenințat să submineze statul de drept sau fundamentele democrației. Cu toate acestea, nu trebuie să se recurgă cu ușurință la măsura extrem de severă pe care o constituie lipsirea de dreptul de vot; pe de altă parte, principiul proporționalității impune existența unei legături perceptibile și suficiente între sancțiune și comportament, precum și față de situația persoanei afectate. Curtea a luat notă în acest sens de recomandarea Comisiei de la Veneția, conform căreia suprimarea drepturilor politice trebuie pronunțată de o instanță judecătorească într-o hotărâre specifică, întrucât o instanță independentă, care aplică o procedură cu respectarea contradictorialității, oferă o garanție solidă împotriva arbitrarului (*Hirst*, citată anterior, § 71). Cu toate acestea, în speță, Curtea observă că judecătorii de la Înalta Curte de Casație și Justiție, în Decizia din 18 iunie 2004, au aplicat art. 71 care făcea trimitere la art. 64 din Codul penal, aplicare la care erau obligați prin lege, fără a aprecia în niciun mod scopul legitim urmărit și, mai ales, proporționalitatea interzicerii dreptului de vot al reclamantului cu scopul respectiv. Deși o astfel de interdicție nu trebuia exclusă încă de la început în cazul unei infracțiuni comise în calitate de funcționar public, Curtea nu o poate accepta, având în vedere circumstanțele speței și, în special, prevederile dreptului intern, caracterul automat și nediferențiat al interdicției și lipsa oricărei analize a proporționalității din partea instanțelor interne datorită lipsei lor de competență în acest domeniu.

154. Având în vedere cele de mai sus, Curtea consideră că a avut loc încălcarea art. 3 din Protocolul nr. 1. VI. Asupra celorlalte pretinse încălcări

155. Invocând în esență art. 6 § 2 și art. 8 din Convenție, reclamantul apreciază că dreptul său la prezumția de nevinovăție a fost încălcat prin înscrierea provizorie a cercetării

sale penale în cazierul judiciar. Invocând art. 7 din Convenție, el susține că a fost condamnat cu încălcarea legii penale prin faptul că elementul material al infracțiunii de luare de mită nu a existat în cazul său. Pe de altă parte, în scrisoarea din 14 februarie 2005, el invocă inechitatea procedurii în ședința de judecată din 19 decembrie 2002 și, prin urmare, nelegalitatea arestării sale preventive ulterioare. În final, în observațiile sale din 4 martie 2006, reclamantul susține că refuzul instanțelor interne de a analiza legalitatea măsurilor de supraveghere care îl priveau putea fi interpretat ca o încălcare a art. 13 coroborat cu art. 8 din Convenție.

156. Având în vedere totalitatea elementelor aflate în posesia sa și în măsura în care este competentă să fie sesizată cu afirmațiile formulate, Curtea nu a distins nicio altă încălcare a drepturilor și libertăților garantate de articolele Convenției. Rezultă că această parte a cererii este vădit neîntemeiată și trebuie respinsă în conformitate cu art. 35 §§ 3 și 4 din Convenție.

VII. Asupra aplicării art. 46 și 41 din Convenție

A. Articolul 46

„157. Conform acestei prevederi: 1. Înaltele părți contractante se angajează să se conformeze hotărârilor definitive ale Curții în litigiile în care ele sunt părți.

2. Hotărârea definitivă a Curții este transmisă Comitetului Miniștrilor, care supraveghează executarea ei.”

158. Întemeindu-se pe Hotărârea *Sejdovic împotriva Italiei* [MC] (nr. 56.581/00, CEDO 2006-...), reclamantul atrage atenția că, în cazul unei condamnări penale la finalul unei proceduri caracterizate prin încălcări ale cerințelor art. 6 din Convenție, Curtea a apreciat că un nou proces sau o redeschidere a procedurii la cererea părții interesate reprezintă, în principiu, un mijloc adecvat de redresare a încălcării constatate. Prin urmare, el invită Curtea să îi precizeze Guvernului că, în scopul art. 46 menționat mai sus, acesta are datoria de a îndeplini obligația sa de a-l repune pe reclamant, în măsura posibilului, într-o situație echivalentă cu cea în care s-ar fi aflat dacă nu ar fi avut loc încălcarea cerințelor Convenției și că mijloacele alese trebuie să fie compatibile cu concluziile cuprinse în hotărârea Curții.

159. Guvernul nu a prezentat observații în acest sens.

160. Curtea reamintește că, în condițiile art. 46 din Convenție, înaltele părți contractante se obligă să se conformeze hotărârilor definitive pronunțate de Curte în litigiile în care ele sunt părți, Comitetul Miniștrilor fiind abilitat să supravegheze executarea acestor hotărâri. De aici rezultă în special că, atunci când Curtea constată o încălcare, statul pârât are obligația juridică nu numai de a le plăti părților interesate sumele alocate cu titlu de reparație echitabilă prevăzută de art. 41, dar și să aleagă, sub controlul Comitetului Miniștrilor, măsurile generale și/sau, dacă este cazul, individuale, care trebuie incluse în ordinea sa juridică internă pentru a pune capăt încălcării constatate de Curte și pentru a înlătura, în măsura posibilului, consecințele acesteia. Statul pârât rămâne liber, sub controlul Comitetului Miniștrilor, să aleagă mijloacele pentru a-și respecta obligația juridică la care se referă art. 46 din Convenție, în măsura în care aceste mijloace sunt compatibile cu concluziile cuprinse în hotărârea Curții (vezi, *mutatis mutandis*, *Scozzari și Giunta împotriva Italiei* [MC], nr. 39.221/98 și 41.963/98, § 249, CEDO 2000-VIII).

161. În ceea ce privește încălcarea art. 6 din Convenție constatată de Curte, în temeiul căreia reclamantul invită Curtea să aplice art. 46 din Convenție, Curtea observă că prevederile CPP au fost modificate prin Legea nr. 356/2006 astfel încât, în caz de casare fără trimitere spre rejudecare, instanța de recurs trebuie să audieze inculpatul atunci când, așa cum este cazul în speță, instanța care a statuat în primă instanță nu l-a condamnat (vezi Mircea, citată anterior, § 31). Prin urmare, Curtea nu consideră necesar să precizeze

măsurile generale la nivel național care s-ar impune în cadrul executării dispozițiilor din prezenta hotărâre referitoare la art. 6 § 1 din Convenție.

162. Cu toate acestea, în măsura în care modificarea CPP citată anterior a avut loc ulterior condamnării reclamantului, Curtea reamintește că a considerat, în mai multe cauze, că atunci când un particular, cum este cel în speță, a fost condamnat la finalul unei proceduri caracterizate prin încălcări ale cerințelor art. 6 din Convenție, un nou proces sau o redeschidere a procedurii la cererea părții interesate reprezintă, în principiu, un mijloc adecvat de redresare a încălcării constatate (*Sejdovic*, citată anterior, paragrafele 125-126, cu alte referințe). În acest sens, Curtea observă că CPP prevede posibilitatea, în anumite condiții, de a redeschide un proces penal (paragraful 47 de mai sus). Totuși, măsurile de reparație specifice care trebuie luate, dacă este cazul, de către un stat pârât pentru a respecta obligațiile care îi aparțin în temeiul Convenției depind în mod necesar de circumstanțele speciale ale cauzei și trebuie definite prin prisma hotărârii pronunțate de Curte în cauza respectivă, ținând cont, desigur, de jurisprudența Curții citată anterior (*Sejdovic*, loc. cit.).

163. În special, Curtea nu are competența să indice modalitățile și forma unui eventual nou proces. Statul pârât rămâne liber, sub controlul Comitetului Miniștrilor din cadrul Consiliului Europei, să aleagă mijloacele de a îndeplini obligația sa de a îl repune pe reclamant, în măsura posibilului, într-o situație echivalentă cu cea în care s-ar fi aflat dacă nu ar fi avut loc încălcarea cerințelor Convenției [*Piersack împotriva Belgiei* (fostul articol 50), Hotărârea din 26 octombrie 1984, seria A nr. 85, p. 16, § 12], în măsura în care aceste mijloace sunt compatibile cu concluziile cuprinse în hotărârea Curții și cu dreptul la apărare [*Lyons și alții împotriva Regatului Unit* (dec.), nr. 15.227/03, CEDO 2003-IX].

B. Asupra art. 41

164. Conform articolului 41 din Convenție, în cazul în care Curtea declară că a avut loc o încălcare a Convenției sau a Protocoloalelor sale și dacă dreptul intern al înaltei părți contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei încălcări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o reparație echitabilă.

1. Prejudiciu

165. Reclamantul solicită suma de 1.067 euro (EUR) cu titlu de daune materiale suferite datorită neplății salariilor în perioada suspendării sale din funcția de ofițer de poliție înainte de condamnarea sa definitivă din data de 18 iunie 2004. Pe de altă parte, el solicită suma de 50.000 EUR cu titlu de daune morale suferite din cauza durerii și a disperării cauzate de încălcările pretinse, din care 5.000 EUR pentru încălcarea art. 5 § 3 din Convenție ca urmare a lipsei de justificare, din partea autorităților, a necesității de a-l menține în arest preventiv.

166. Guvernul contestă răspunderea autorităților în ceea ce privește prejudiciul material pretins și consideră că reclamantul nu a dovedit existența unei legături de cauzalitate între prejudiciul moral pe care l-ar fi suferit și încălcările constatate de Curte. Acesta consideră că suma solicitată este excesivă, având în vedere jurisprudența Curții. Guvernul apreciază că o constatare a încălcării ar putea constitui, prin ea însăși, o reparație echitabilă suficientă pentru prejudiciul moral în discuție.

167. Alături de Guvern, Curtea nu distinge nicio legătură de cauzalitate între prejudiciul material pretins și încălcările constatate și respinge această cerere. În schimb, Curtea nu poate contesta prejudiciul moral suferit de reclamant din cauza încălcărilor multiple ale drepturilor sale garantate prin Convenție. Spre deosebire de Guvern, aceasta apreciază că simpla constatare a încălcărilor nu este suficientă pentru a le remedia. Cu toate acestea, trebuie constatat că suma solicitată de reclamant este oarecum excesivă. Prin urmare, statuând în echitate, conform art. 41 din Convenție, și ținând cont de toate circumstanțele cauzei, Curtea îi alocă reclamantului suma de 12.000 EUR cu titlu de daune morale, la care se adaugă orice sumă care ar putea fi datorată cu titlu de impozit.

2. Cheltuieli de judecată

168. Reclamantul mai solicită suma de 4.000 EUR pentru cheltuielile efectuate în fața instanțelor interne și 1.188,74 EUR pentru cele ocazionate în fața Curții, sume pe care le detaliază astfel:

a) 3.500 USD și 15.000.000 lei vechi românești (ROL) pentru onorariile avocațiale din procedurile interne; el prezintă în acest sens chitanțele de plată a sumelor respective, datând din lunile septembrie 2002 și noiembrie 2003;

b) 11.000.000 ROL pentru cheltuielile de judecată la plata cărora a fost obligat de către instanțele interne; pentru cea mai mare parte a acestei sume (10.000.000 ROL), reprezentând cheltuieli de judecată care decurg din Decizia din 18 iunie 2004, el depune o somație de plată;

c) 888,74 EUR pentru onorariile avocațiale datorate pentru observațiile transmise Curții cu privire la art. 5 § 3 din Convenție; avocatul prezintă o convenție care cuprinde acordul reclamantului pentru ca plata sumei precizate cu acest titlu de Curte să fie efectuată direct avocatului său și depune o notă detaliată referitoare la numărul de ore facturate și la activitățile desfășurate;

d) 300 EUR pentru diverse cheltuieli (corespondență cu Curtea, telefon, fotocopii etc.).

169. În ceea ce privește sumele achitate pentru procedurile interne, Guvernul observă că reclamantul a depus la dosar chitanțe care atestă plata onorariilor avocațiale fără a depune și contractele de asistență juridică menționate în chitanțele respective. Pe de altă parte, Guvernul constată că somația de plată a sumei de 10.000.000 ROL în urma Deciziei din 18 iunie 2004 nu dovedește plata efectivă a acestei sume. Referitor la cheltuielile de judecată legate de procedura în fața Curții, Guvernul consideră, pe de o parte, făcând trimitere în acest sens la tariful practicat de anumiți avocați în cauze împotriva Bulgariei aflate pe rolul Curții, că un tarif orar de 120 EUR este excesiv și, pe de altă parte, că suma de 300 EUR pentru diverse cheltuieli nu a fost dovedită.

170. Conform jurisprudenței Curții, un reclamant nu poate obține rambursarea cheltuielilor de judecată decât în măsura în care s-a stabilit existența, necesitatea și caracterul rezonabil al acestora. În ceea ce privește cheltuielile de judecată efectuate în procedura internă, Curtea apreciază că, dacă față de data plății onorariile avocațiale în discuție se referă la procedurile legate de arestarea preventivă a reclamantului și la procedura pe fond în fața Înaltei Curți de Casație și Justiție, nu este cazul să se considere că toate aceste onorarii au fost angajate în mod util „pentru a preveni sau a obține îndreptarea” de către instanțele interne a încălcărilor constatate în speță. În ceea ce privește cheltuielile efectuate în procedura de față, Curtea observă că practicarea în România a unor tarife orare similare facturate de avocatul reclamantului nu este excepțională în cauzele complexe, cum este cazul de față (vezi, *mutatis mutandis*, *Cobzaru împotriva României*, nr. 48.254/99, paragrafele 108-111, 26 iulie 2007).

171. Ținând cont de elementele aflate în posesia sa și de criteriile menționate mai sus, Curtea consideră rezonabilă suma de 2.000 EUR cu titlu de cheltuieli de judecată pentru procedurile naționale și suma de 1.000 EUR pentru procedura în fața Curții, pe care le acordă reclamantului. Având în vedere convenția reclamantului cu avocatul său, Curtea decide că suma de 888,74 EUR îi va fi achitată direct avocatului.

3. Dobânzi moratorii

172. Curtea consideră potrivit ca rata dobânzii moratorii să se bazeze pe rata dobânzii facilității de împrumut marginal a Băncii Centrale Europene, majorată cu 3 puncte procentuale.

**PENTRU ACESTE MOTIVE,
În unanimitate,**

CURTEA:

1. declară cererea admisibilă în ceea ce privește capetele de cerere întemeiate pe art. 5 § 1 din Convenție, rezultând din detenția reclamantului în perioada 2-31 august 2002, 21 septembrie-19 noiembrie 2002 și timp de 16 ore în ziua de 27 septembrie 2005, pe art. 5 § 3, rezultând din aceea că partea interesată nu a fost adusă „de îndată“ în fața unui magistrat și că a fost menținută în detenție până la data de 11 noiembrie 2002, pe art. 6 §§ 1 și 3 și art. 8 din Convenție, din cauza punerii sub ascultare a convorbirilor telefonice ale reclamantului și a interzicerii drepturilor sale părintești, precum și pe art. 3 din Protocolul nr. 1, și inadmisibilă în rest;

2. hotărăște că a avut loc încălcarea art. 5 § 1 din Convenție;

3. hotărăște că a avut loc încălcarea art. 5 § 3 din Convenție din cauza menținerii reclamantului în detenție până la data de 11 noiembrie 2002;

4. hotărăște că nu se impune analizarea pe fond a celui alt capăt de cerere întemeiat pe art. 5 § 3 din Convenție, conform căruia reclamantul nu a fost adus „de îndată“ în fața unui magistrat;

5. hotărăște că a avut loc încălcarea art. 6 § 1 din Convenție, deoarece Înalta Curte de Casație și Justiție nu l-a audiat pe reclamant în persoană;

6. hotărăște că nu se impune analizarea pe fond a celorlalte capete de cerere întemeiate pe art. 6 §§ 1 și 3 din Convenție;

7. hotărăște că a avut loc încălcarea art. 8 din Convenție din cauza punerii sub ascultare a convorbirilor telefonice ale reclamantului și a interzicerii drepturilor sale părintești;

8. hotărăște că a avut loc încălcarea art. 3 din Protocolul nr. 1;

9. hotărăște

a) ca statul pârât să îi plătească reclamantului, în cel mult 3 luni de la data rămânerii definitive a prezentei hotărâri conform art. 44 § 2 din Convenție, sumele de mai jos, care urmează să fie convertite în moneda statului pârât, la cursul de schimb valabil la data plății:

(i) 12.000 EUR (douăsprezece mii euro), la care se adaugă orice sumă care ar putea fi datorată cu titlu de impozit, reprezentând daune morale;

3.000 EUR (trei mii euro), la care se adaugă orice sumă care ar putea fi datorată cu titlu (ii) de impozit de către reclamant, pentru cheltuielile de judecată, din care 888,74 EUR (opt sute optzeci și opt euro și șaptezeci și patru cenți) îi vor fi plătiți direct avocatului său;

b) ca, de la împlinirea termenului menționat mai sus și până la efectuarea plății, aceste sume să se majoreze cu o dobândă simplă, având o rată egală cu cea a facilității de împrumut marginal a Băncii Centrale Europene valabilă în această perioadă, majorată cu 3 puncte procentuale;

10. respinge cererea de reparație echitabilă în rest.

Întocmită în limba franceză, apoi comunicată în scris la data de 1 iulie 2008 în conformitate cu art. 77 paragrafele 2 și 3 din Regulament.

Josep Casadevall,

președinte

Santiago Quesada,

grefier